

U C H W A Ł A Nr

Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego

z dnia

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014-2021**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, 645, 1318 i z 2014 r. poz. 379) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182, 509, 567 i 1650) - Rada Miasta uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 - 2021, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Projektodawca:

Prezydent
Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego

Przedstawiający w imieniu projektodawcy:

Przewodniczący
Zespołu ds. opracowania projektu
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski
na lata 2014-2021

RADCA PRAWNY

mgr Hanna Niebuszkowska

KL-K-103

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia jest podstawowym wieloletnim dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej, mającym w założeniu doprowadzić do rozwiązania kluczowych problemów społecznych w Gminie, z wykorzystaniem potencjału środowiska lokalnego. Jednocześnie realizacja Strategii powinna przyczynić się do usystematyzowania i zintegrowania działań podejmowanych przez różne podmioty realizujące zadania w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej, co w konsekwencji powinno znaleźć odzwierciedlenie w poprawie jakości i zakresie oferowanej pomocy. Dokument ten powstał w oparciu o diagnozę problemów społecznych w Ostrowcu Świętokrzyskim i zawiera elementy określone w art. 16b ustawy o pomocy społecznej.

W związku z powyższym i biorąc pod uwagę przypisane gminom w ustawie o samorządzie gminnym zadania z zakresu pomocy społecznej, zasadne jest uchwalenie uchwały przyjmującej Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 - 2021.

Przewodniczący
Zespołu ds. opracowania projektu
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski
na lata 2014-2021

Anna Saliwo

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Podstawy prawne.....	5
3. Charakterystyka miasta Ostrowca Świętokrzyskiego	6
4. Demografia	6
5. Lokalny rynek pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim	9
6. System opieki zdrowotnej i problem uzależnień	13
7. Sytuacja mieszkaniowa	19
8. Bezpieczeństwo publiczne	21
9. System edukacji	24
10. Kultura, sport i rekreacja	29
11. Kapitał społeczny Ostrowca Świętokrzyskiego	32
12. Zasoby instytucjonalne i kadrowe Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	33
13. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych miasta	41
14. Problemy społeczne w Ostrowcu Św. w opinii społecznej (konsultacje społeczne).....	58
15. Podsumowanie części diagnostycznej	65
16. Analiza SWOT głównych obszarów problemowych Ostrowca Św.	66
17. Misja, cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014-2021	70
18. Wdrażanie Strategii, finansowanie, monitoring i ewaluacja	88
19. Karta monitoringu Strategii	90
20. Spis tabel i wykresów	98
21. Aneks	101

1. Wstęp

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski, zwanej dalej „Gminą”, jest podstawowym, wieloletnim dokumentem planistycznym, w sferze polityki społecznej, mającym w założeniu doprowadzić do rozwiązania kluczowych problemów społecznych w gminie z wykorzystaniem potencjału środowiska lokalnego. Jest ona wyrazem zintegrowanego działania, którego zadaniem jest sterowanie rozwojem społeczności lokalnej wolnej od ubóstwa i nierówności społecznych. Strategia jest wyrazem dbałości o zapewnienie społeczności lokalnej dostępu do systemu wsparcia społecznego, niezbędnego do przewycięzania trudnych sytuacji życiowych i odbudowywania możliwości samodzielnego funkcjonowania w sytuacji, gdy przy własnych uprawnieniach, zasobach i możliwościach osoby nie są w stanie same tego dokonać.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014–2021, zwanej dalej „Strategią”, jest ustawowym obowiązkiem wynikającym z treści art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.), zgodnie z którym do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych programów, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia, zgodnie z art. 16b ustawy o pomocy społecznej, powinna zawierać: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, niezbędnych kierunków działań, sposobu realizacji Strategii, jej ramy finansowe i wskaźniki realizacji działań.

Podstawą do opracowania niniejszej Strategii było sporządzenie diagnozy najważniejszych potrzeb społecznych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, bez zaspokojenia, których społeczeństwo nie może prawidłowo funkcjonować. Wśród tych potrzeb i obszarów życia społecznego wymienia się: ochronę zdrowia, pracę, bezpieczeństwo, mieszkalnictwo, edukację, kulturę, pomoc społeczną, profilaktykę uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Diagnoza została sporządzona na podstawie przeprowadzonych badań źródeł zastanych, tj. informacji i materiałów pochodzących z różnych instytucji i organizacji na terenie miasta, a także z Banku Danych Lokalnych w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach. Drugim źródłem są dane wytworzone, takie, jak: wyniki z przeprowadzonej ankiety wśród przedstawicieli rad osiedlowych, konsultacje społeczne, warsztaty, spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz z pedagogami szkół w Gminie.

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie stanowi istotne źródło założeń polityki społecznej miasta na lata 2014–2021, które zostało ujęte w formie misji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań. Na potrzeby oceny wdrażania Strategii został opracowany wykaz wskaźników. Przy formułowaniu celów strategicznych uwzględniono obszary szczególnie wrażliwe z punktu

widzenia ustawy o pomocy społecznej tj. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji, integrację osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych, profilaktykę uzależnień, a także współpracę z organizacjami pozarządowymi. Strategia będzie stanowić materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność, wyznaczonych w niej kierunków działań pomocowych będzie zależeć od szerokiej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych.

Punktem odniesienia dla działań ujętych w Strategii są dokumenty o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, wśród których znajdują się:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020,
- Narodowa Strategia Spójności 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013,
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2005-2013,
- Raport „Polska 2030”.

Strategia została opracowana przez powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego Zespół ds. opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014–2021, złożony z przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w rozwiązywanie zróżnicowanych kwestii społecznych na terenie miasta.

Partnerzy i realizatorzy Strategii

(z zaznaczeniem skrótów stosowanych w dalszej jej części)

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Świętokrzyska 22 (MOPS),
2. Wydział Infrastruktury Komunalnej Urzędu Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. J. Głogowskiego 3/5 (WIKUM),
3. Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. J. Głogowskiego 3/5 (WSOUM),
4. Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. J. Głogowskiego 3/5 (WEiSS UM),
5. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Świętokrzyska 22 (Zespół),
6. Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Aleja 3 Maja 36 (PUP),
7. Komenda Powiatowa Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Aleja 3 Maja 9 (Policja),
8. Straż Miejska w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Świętokrzyska 22 (Straż Miejska),
9. Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP” w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sienkiewicza 80 („ESKULAP”),
10. Świętokrzyski Ośrodek Terapii w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Denkowska 8 (ŚOT),

11. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Świętokrzyska 22 (PCPR),
12. Zakład Usług Miejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Żabia 23 (ZUM),
13. Gminna Komisja Rozwiązywana Problemów Alkoholowych w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. J. Głogowskiego 3/5 (GKRPA),
14. Podmioty lecznicze,
15. Polski Komitet Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Samsonowicza 17a (PKPS),
16. Oddział Regionalny Polskiego Czerwonego Krzyża w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Świętokrzyska 22 (PCK),
17. Agencja Rozwoju Lokalnego w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sandomierska 26a (ARL),
18. Centrum Integracji Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Aleja 3 Maja 73 (CIS),
19. Towarzystwo Zapobiegania Patologiom Społecznym „Kuźnia” w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sienkiewicza 66 („Kuźnia”),
20. Zarządcy lokali mieszkalnych,
21. Kościoły,
22. Organizacje pozarządowe,
23. „Gazeta Ostrowiecka”, „Wiadomości Świętokrzyskie”, TV Kablowa (media),
24. Rady Osiedlowe,
25. Prokuratura Rejonowa w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Wardyńskiego 15C (Prokuratura),
26. Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Kościuszki 1 (Sąd),
27. Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Akademicka 2 (WSBiP),
28. Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach Wydział Zamiejscowy w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Słowackiego 19 (WSH),
29. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Akademicka 2 (UTW),
30. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrowcu Świętokrzyskim, Osiedle Pułanki 10 (OIK),
31. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Osiedle Pułanki 10 (ŚDS),
32. Środowiskowy Dom Samopomocy „Przystań” w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Iłżecka 31 (ŚDS „Przystań”),
33. Centrum Wspierania Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sandomierska 26 (CWIS-E).

2. Podstawy prawne

Zadania i obowiązki w zakresie rozwiązywania problemów społecznych regulowane są przez szczegółowe polityki wchodzące w zakres polityki społecznej. Definiują one zróżnicowane narzędzia, instrumenty prawne, organizacyjne, kadrowe i zasady finansowania przyczyniające się do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych w gminie, tak więc opracowanie Strategii musi opierać się na wielu dokumentach prawnych, takich jak:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. Nr 1356, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1456, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 675, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1128, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 września 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966, z późn. zm.).

3. Charakterystyka miasta Ostrowca Świętokrzyskiego

Ostrowiec Św. to miasto położone nad rzeką Kamienną w województwie świętokrzyskim. Jego północna część znajduje się na Przedgórzu Iłżeckim, a południowa na skraju wyżyny Opatowskiej. Kilkanaście kilometrów na południowy zachód rozpościera się pasmo Jeleniowskich Gór Świętokrzyskich. Od północnego zachodu miasto sąsiaduje z gminą miejsko-wiejską Kunów, ze wszystkich pozostałych stron otaczają go tereny gminy wiejskiej Bodzechów. Ostrowiec Św. ma obszar 46,41 km² co stanowi 7,53% powierzchni Powiatu Ostrowieckiego. Jest drugim, co do wielkości miastem na terenie województwa świętokrzyskiego.

4. Demografia

Demografia zajmuje się prawidłowościami rozwoju ludności w konkretnych warunkach gospodarczych i społecznych badanego terytorium, a także przyrostem naturalnym, migracjami, strukturą społeczną wieku i płci oraz ich rozmieszczeniem przestrzennym. Badania demograficzne oparte są na materiałach ilościowych dostarczanych przez statystykę i obejmują zjawiska przeszłe, współczesne i przyszłe oraz dotyczą człowieka, rodziny, gospodarstwa domowego.

Analiza demograficzna mieszkańców miasta Ostrowca Św. została sporządzona na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta, Urzędu Stanu Cywilnego i Banku Danych Lokalnych w Kielcach i objęła zjawiska aktualne, przeszłe i przyszłe.

Miasto Ostrowiec Św. na dzień 31.12.2012 r. zamieszkiwało 72 871 osób. Na 1 km² powierzchni ogólnej miasta (46 km²) przypadało przeciętnie 1 584 osoby, przy średniej dla Polski 122 osoby na 1 km², a dla województwa świętokrzyskiego 108 osób na 1 km². Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców Ostrowca Św. zmniejsza się liczba ludności na 1 km² powierzchni.

Tabela 1. Liczba ludności w Ostrowcu Św. na przestrzeni lat 2010 - 2012.

Lp.	Stan na 31 grudnia	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Spadek liczby ludności w porównaniu do roku ubiegłego	Feminizacja (kobiety na 100 mężczyzn)
1.	2010	73 847	35 143	38 704	-	110
2.	2011	73 300	34 876	38 424	- 547	110
3.	2012	72 871	34 632	38 239	- 429	110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta (WSO UM) Ostrowiec Św. i Banku Danych Lokalnych (BDL - Kielce).

Kobiety zamieszkałe na terenie miasta Ostrowca Św. w analizowanym okresie mają przewagę liczebną nad mężczyznami. Wskaźnik feminizacji wskazuje, że na 100 mężczyzn przypada 110 kobiet. Od wielu lat zauważalny jest systematyczny spadek liczby ludności w mieście i w 2011 r. wyniósł –547 w porównaniu do 2010 r. Przyczyną takiej sytuacji jest ujemny przyrost naturalny stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. Interesującym zagadnieniem w analizie stanu ludności jest jej struktura z podziałem na płeć i wiek. W tym celu w liczbie ogólnej mieszkańców wyodrębniono dane, takie jak: ludność w wieku przedprodukcyjnym, osoby w wieku produkcyjnym i osoby w wieku poprodukcyjnym – osoby starsze. Dane liczbowe w poszczególnych przedziałach wiekowych, z podziałem na płeć, zawarte są w tabeli nr 2.

Tabela 2. Struktura ludności miasta Ostrowca Św. - stan na dzień 31.12.2012 r.

<i>L p.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Stan ludności ogółem, w tym:	73 847	73 300	72 871
	- mężczyźni	35 143	34 876	34 632
	- kobiety	38 704	38 424	38 239
2.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem	11 756	11 468	11 299
3.	Ludność w wieku produkcyjnym ogółem	48 519	47 712	46 832
4.	Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem	13 572	14 120	14 740

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WSO UM - Ostrowiec Św. i BDL - Kielce.

Analizując liczbę mieszkańców według kategorii „wiek” należy stwierdzić, że najmniej liczną grupę stanowią dzieci i młodzież do 18 roku życia i osoby w wieku poprodukcyjnym, a najbardziej liczną stanowią osoby w wieku produkcyjnym. O ile grupa osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym systematycznie się pomniejsza, o tyle w wieku poprodukcyjnym wzrasta.

Według długoterminowej prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego w Kielcach liczba mieszkańców Ostrowca Św. do 2030 r. sukcesywnie będzie się zmniejszać, co oznacza wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza młodszych roczników (wyż demograficzny lat osiemdziesiątych) oraz będzie wzrastała liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Zmiany w populacji ludności są niekorzystne dla mieszkańców miasta. Czynnikiem wpływającym na spadek liczby ludności jest ujemny przyrost naturalny i migracje, zarówno wewnątrz kraju, jak i za granicę. Zjawiska takie są określane jako naturalny ruch ludności oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak: urodzenia, zgony, migracje. Powodują one istotne zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności

(wiek i płeć). Problem ten ze szczególną siłą uwidacznia się w trakcie prognoz demograficznych. Dane odzwierciedlające ruch naturalny ludności w mieście przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Lp.	Rok	Akty urodzeń ogółem	Spadek/wzrost urodzeń do roku ubiegłego	Akty zgonów ogółem	Przyrost naturalny
1.	2010	476	- 68	820	- 344
2.	2011	619	+ 143	1 085	- 466
3.	2012	413	- 206	616	- 203

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Stanu Cywilnego (USC) w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Od 2010 r. przyrost naturalny na terenie miasta Ostrowca Św. jest ujemny, co przyczynia się do systematycznego spadku ludności. U podstaw takiej sytuacji leży niski poziom dzietności. W analizie demograficznej ludności Ostrowca Św. istotnym zagadnieniem są wskaźniki obciążenia demograficznego, które podano wg stanu na dzień 31.12.2012 r. Pierwszy wskazuje, że na 100 osób, w wieku produkcyjnym przypada 52,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym, natomiast na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 115,4 osoby w wieku poprodukcyjnym. Z kolei na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 28 osób w wieku poprodukcyjnym. Analiza danych dot. struktury ludności miasta Ostrowca Św. wskazuje na:

- zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- wzrastanie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i starszych wymagających wsparcia osób drugich (nowe wyzwania przed służbami społecznymi i gminą),
- starzenie się zasobów siły roboczej,
- wzrost współczynników obciążenia demograficznego zwłaszcza w odniesieniu do osób starszych.

5. Lokalny rynek pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

Charakterystyka lokalnego rynku pracy w Ostrowcu Św. uwzględnia aktywność zawodową w sektorach: publicznym, prywatnym i w jednostkach wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 oraz wielkość rejestrowanego bezrobocia w mieście.

Rynek pracy w Ostrowcu Św. po 1990 r. przybrał charakter drobnej przedsiębiorczości oraz powstało wiele spółek miejskich, w których w okresie od 01.01.2010 r. do 31.12.2012 r. zatrudnionych było średnio 2 2000 osób rocznie. Podmioty gospodarki narodowej z terenu Ostrowca Św. wpisane do rejestru REGON, zostały przedstawione w tabeli nr 5.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej funkcjonujące w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

GOSPODARKA				
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII)		2010	2011	2012
ogółem	jed. gosp.	8356	7972	8017
sektor publiczny	jed. gosp.	137	139	146
sektor prywatny	jed. gosp.	8219	7833	7871
JEDNOSTKI WPISANE DO REJESTRU REGON WG. SEKCJI PKD 2007				
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	jed. gosp.	26	27	28
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	jed. gosp.	7	6	7
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	jed. gosp.	597	572	582
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	jed. gosp.	5	5	5
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	jed. gosp.	19	19	19
Sekcja F – Budownictwo	jed. gosp.	962	937	942
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	jed. gosp.	3229	2969	2940
Sekcja H – Transport i gospodarka maszynowa	jed. gosp.	736	684	662
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	jed. gosp.	237	229	221
Sekcja J – Informacja i komunikacja	jed. gosp.	130	141	152
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	jed. gosp.	291	273	275
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	jed. gosp.	203	211	215
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	jed. gosp.	525	514	537
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	jed. gosp.	128	131	121
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	jed. gosp.	18	19	19
Sekcja P – Edukacja	jed. gosp.	221	229	280
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	jed. gosp.	377	375	389
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	jed. gosp.	113	109	106
Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	jed. gosp.	532	522	517
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	jed. gosp.	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL-Kielce Ostrowca Św. w latach 2010 - 2012.

Wzrastająca liczba podmiotów w sektorze prywatnym w porównaniu do sektora publicznego wskazuje jednoznacznie na wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach prywatnych na terenie miasta. Jednak wynagrodzenia w sektorze prywatnym kształtują się na poziomie minimalnym co pomniejsza dochody mieszkańców na zaspokojenie podstawowych potrzeb. W 2011 r. w porównaniu do 2010 r. zauważalny jest spadek jednostek gospodarczych w sektorze prywatnym i to aż o 384 podmioty.

Wśród osób zatrudnionych, kobiety częściej niż mężczyźni pracują w ochronie zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz związanej z kulturą i rekreacją, ale znacznie mniej ich pracuje np.: w budownictwie i innych zawodach uważanych powszechnie za typowo męskie.

Istotnym atutem Ostrowca Św. jest dobrze rozwinięte otoczenie biznesu, które stanowią: Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. oraz Centrum Przedsiębiorczości i Aktywizacji Zawodowej. W mieście funkcjonuje kilkanaście oddziałów i ekspozytur banków, kilka kancelarii notarialnych, adwokackich, sieć biur rachunkowych, liczni tłumacze przysięgli. Coraz prężniej działa także samorząd gospodarczy, który reprezentowany jest przez kilka organizacji.

Problem bezrobocia

Współczesnym, złożonym zjawiskiem społecznym jest bezrobocie określane jako bezczynność zawodowa osób pełnoletnich zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia, nie znajdujących faktycznego zatrudnienia. Rozmiar bezrobocia jest wynikiem wielu czynników społecznych, zależy od systemu gospodarczego i prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Brak możliwości uzyskania zatrudnienia z przyczyn niezależnych od jednostki jest powodem wielu problemów osobistych, rodzinnych i społecznych. Występowanie tego zjawiska w dłuższym okresie czasu prowadzi do wykluczenia społecznego o podłożu ekonomicznym, ograniczając dostęp do zróżnicowanych dóbr, w tym zapewniających zaspokojenie elementarnych potrzeb życiowych. Wśród wielu przyczyn bezrobocia wymienia się:

- brak na szczeblu centralnym ustawowych rozwiązań systemowych, poprawiających skuteczność niwelowania problemów bezrobocia,
- małą liczbę ofert pracy na lokalnym rynku pracy,
- likwidację stanowisk pracy,
- brak adekwatnego wykształcenia wśród osób bezrobotnych do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Zjawiskiem bezrobocia dotknięci są również mieszkańcy Ostrowca Św. Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Św. od lat pozostaje na zbliżonym poziomie i średnio rocznie wynosi ok. 5 500 osób. Istotna jest bliższa charakterystyka osób

pozostających w rejestrze PUP, z wyszczególnieniem takich cech jak: ogólna liczba osób z podziałem na wiek, płeć, wykształcenie i czas pozostawania bez pracy. Liczbę osób bezrobotnych w okresie od 2010 r. do 2012 r. przedstawia tabela nr 6.

Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Liczba bezrobotnych ogółem	5 807	5 368	5 573
2.	Mężczyźni	2 679	2 447	2 640
3.	Kobiety	3 128	2 921	2 933

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Najwięcej osób bezrobotnych było zarejestrowanych w 2010 r., przy znaczącym spadku tej liczby w 2011 r. Natomiast w 2012 r. liczba osób zarejestrowanych w PUP ponownie wzrosła, co stanowi 7,65% do ogólnej liczby mieszkańców miasta - 72 871 - stan na dzień 31.12.2012 r. Wśród osób pozostających bez możliwości uzyskania skierowania do pracy w przeważającej części pozostają kobiety.

Kolejną kategorią różnicującą liczbę osób bezrobotnych jest wykształcenie, które powinno mieć szczególne znaczenie dla otrzymania pracy. Wykształcenie osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP prezentuje tabela nr 7.

Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. wg kategorii wykształcenie w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wykształcenie	2010	2011	2012
1.	Wyższe	739	744	875
2.	Policealne i średnie zawodowe	1 391	1 373	1 372
3.	Średnie ogólnokształcące	832	785	728
4.	Zasadnicze zawodowe	1 608	1 389	1 455
5.	Gimnazjalne i poniżej	1 237	1 077	1 143
	Ogółem	5 807	5 368	5 573

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Prawie połowę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowią osoby legitymujące się wykształceniem zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Najmniej liczną grupą są osoby z dyplomami wyższych uczelni. Uzyskane dane wskazują, że osoby z niskimi kwalifikacjami nie stanowią zainteresowania wśród pracodawców na lokalnym rynku pracy.

Analiza problemu bezrobocia uwzględnia również wiek osób bezrobotnych. Z ogólnej analizy wynika, że im osoba starsza tym większe ma problemy z uzyskaniem skierowania do pracy.

Sytuacja taka ma miejsce również wśród mieszkańców Ostrowca Św. Liczbę osób bezrobotnych według wyszczególnienia na płeć i wiek zawiera tabela nr 8.

Tabela 8. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. wg kategorii: płeć i wiek w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wiek w latach	2010			2011			2012		
		Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M
1.	18 – 24	1 152	605	547	985	528	446	829	452	377
2.	25 – 34	1 719	1 024	695	1 687	1 018	709	1 720	999	721
3.	35 – 44	1 064	597	467	988	586	435	1 173	611	562
4.	45 – 54	1 341	729	612	1 078	599	479	1 185	644	541
5.	55 – 59	453	173	280	443	190	273	543	227	316
6.	60 i więcej	78	x	78	105	x	105	123	x	123
Razem		5 807	3 128	2 679	5 368	2 921	2 447	5 573	2 933	2 640

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w przedziale wiekowym 25-34 lata, stanowią najliczniejszą grupę, natomiast w dalszej kolejności są osoby w przedziale wiekowym 45-54 lata. Ponadto miejscowy rynek pracy nie przejawia zainteresowania osobami bezrobotnymi w wieku 45-54, ze średnią ich liczbą roczną ok. 1 200 osób.

Przy analizowaniu problemu zjawiska bezrobocia szczególnego znaczenia nabiera czas pozostawania bez pracy. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia na rynku pracy negatywnie wpływa na wizerunek osoby bezrobotnej i na jej funkcjonowanie. U wielu takich osób dochodzi do trwałych zmian w osobowości, stają się bierne, tracą wiarę w możliwość uzyskania pracy. Dlatego zadaniem urzędów pracy jest organizowanie różnych form aktywizowania tych osób poprzez kursy, szkolenia, skierowania np.: do prac społecznie użytecznych czy na staże. Osoby długotrwałe bezrobotne na lokalnym rynku pracy stanowią liczną grupę wśród wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Osoby bezrobotne wg czasu pozostawania bez pracy przedstawia tabela nr 9.

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. wg czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach) w latach 2010 – 2012.

Lp.	Czas pozostawania bez pracy (w miesiącach)	2010	2011	2012
1.	do 1	617	598	566
2.	1-3	939	773	946
3.	3-6	1 019	1 014	943
4.	6-12	1 481	1 128	1 102
5.	12-24	1 100	1 048	1 067
6.	pow.24	651	807	949
Ogółem		5 807	5 368	5 573

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Na dzień 31.12.2012 r. zarejestrowanych było 2 016 osób długotrwale bezrobotnych, z czasem pozostawania bez pracy od 12–24 miesięcy i powyżej tego okresu. Powrót tych osób na rynek pracy jest najtrudniejszy i wiele z nich jest zagrożonych marginalizacją społeczną. Przeprowadzona analiza problemu bezrobocia w Gminie wskazuje na takie jego cechy jak:

- wysoki udział kobiet wśród osób bezrobotnych,
- niekorzystne cechy w jego strukturze:
 - wysoki odsetek ludzi młodych (w przedziale wiekowym 18-34 lata),
 - wysoki odsetek osób w wieku 45–59 lat,
 - wysoki odsetek osób z niskim poziomem wykształcenia (zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i niższe),
 - wysoki odsetek osób z długotrwałym pozostawaniem bez pracy.

6. System opieki zdrowotnej i problem uzależnień

Opieka zdrowotna to całokształt działalności zmierzającej do zapewnienia ochrony zdrowia ludności. W ramach opieki zdrowotnej prowadzona jest działalność zapobiegawczo-lecznicza, sanitarno-epidemiologiczna. Znacznie szerszy jej zakres jest zawarty w terminie system zdrowotny mówiący o zorganizowanym i skoordynowanym zespole działań, którego celem jest realizacja świadczeń i usług profilaktyczno-leczniczych i rehabilitacyjnych mających na celu zabezpieczenie i poprawę stanu zdrowia jednostek i zbiorowości. Współcześnie opieka zdrowotna jest realizowana na trzech poziomach:

- 1) podstawowym,
- 2) specjalistycznym (szpital),
- 3) wysokospecjalistycznym (szpitale akademickie, kliniki szczególnie w miastach wojewódzkich).

Opieka zdrowotna na poziomie podstawowym realizuje działania w zakresie zapobiegania chorobom i umacniania zdrowia, kształtowania poczucia odpowiedzialności za zdrowie własne i innych, udostępniania świadczeń opieki zdrowotnej wszystkim ludziom. Na terenie miasta Ostrowca Św. funkcjonują publiczne i niepubliczne podmioty lecznicze, świadczące zróżnicowane usługi medyczne dla mieszkańców – dane liczbowe przedstawia tabela nr 10.

Tabela 10. Podstawowa opieka zdrowotna w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa wskaźników</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Podmioty lecznicze: - publiczne	1	1	1
	- niepubliczne	28	34	34
2.	Praktyki lekarskie	28	27	25
3.	Liczba udzielonych porad	443 376	446 357	410 338
4.	Liczba aptek ogólnodostępnych	32	35	34
5.	Liczba ludności na jedną aptekę ogólnodostępną	2 308	2 094	2 143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL - Kielce.

Liczba udzielonych porad lekarskich od 2010 r. systematycznie maleje, co może być związane z malejącą liczbą mieszkańców, większą skutecznością świadczonych usług medycznych oraz zmniejszoną ilością zachorowań zwłaszcza w okresach jesienno - zimowych. Porównując te dane w stosunku do liczby mieszkańców Ostrowca Św. otrzymamy, ile przeciętnie jedna osoba skorzystała z porad lekarskich w podstawowej opiece zdrowotnej:

- 2010 r. – 73 847 - 6 porad lekarskich,
- 2011 r. – 73 300 - 6,09 porad lekarskich,
- 2012 r. – 72 871 - 5,63 porad lekarskich.

W analizowanym okresie nieznacznie wzrosła liczba niepublicznych podmiotów leczniczych. W placówkach tych świadczone są specjalistyczne usługi medyczne przez odpowiednio przygotowany personel podstawowy i średni.

Specjalistyczna opieka zdrowotna jest realizowana w ramach różnych specjalności medycznych przez lekarzy specjalistów przy wykorzystaniu specjalistycznych urządzeń, pomieszczeń i świadczona jest głównie na drugim poziomie, w szpitalach. Taką opiekę zdrowotną na terenie miasta zapewnia Zespół Opieki Zdrowotnej w Ostrowcu Świętokrzyskim – Szpital Akredytowany (ZOZ). W analizowanym okresie placówka ta dysponowała w różnej ilości oddziałami specjalistycznymi i tak: w 2010 r. - 17 oddziałami specjalistycznymi, w 2011 r. - 20, w 2012 r. liczba ta zmniejszyła się do 19. Zasoby kadrowe stanowią osoby ze specjalistycznym przygotowaniem medycznym: lekarze i średni personel medyczny. Strukturę zatrudnienia w tych oddziałach przedstawiają dane zawarte w poniższej tabeli nr 11.

Tabela 11. Stan zatrudnienia personelu medycznego w Zespole Opieki Zdrowotnej (ZOZ) w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Lekarze	94	90	93
2.	Lekarz stomatolog	1	1	0
3.	Pielęgniarki	323	320	315
4.	Położne	39	39	38
Razem		457	450	446

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ZOZ Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Na terenie szpitala najwięcej zatrudnionych jest pielęgniarek, których liczba nieznacznie zmniejszyła się, między innymi, z powodu zmniejszenia w 2012 r. liczby oddziałów specjalistycznych. Stan zatrudnienia lekarzy pozostaje na zbliżonym poziomie. Ponadto na terenie szpitala zatrudnieni są również specjaliści z innych dziedzin pracujących w Pracowniach Diagnostyki Laboratoryjnej, w Działach Fizjoterapii i w Oddziale Rehabilitacji Diennej.

Istotnym zagadnieniem w zakresie analizowania specjalistycznej opieki zdrowotnej jest liczba pacjentów korzystających z leczenia zamkniętego ZOZ w Ostrowcu Św. z powodu różnych schorzeń. W 2010 r. w szpitalu leżało 23 056 pacjentów, nieco mniej ich było w 2011 r. - 22 075, a w 2012 r. liczba osób hospitalizowanych wzrosła do 24 366. Liczba osób wymagająca specjalistycznej opieki zdrowotnej w okresie od 2010 r. do 2012 r. systematycznie wzrasta, a szczególnie w porównaniu do roku 2011, kiedy wyniosła 2 291. Najczęstsze przyczyny schorzeń wymagających hospitalizacji przedstawia tabela nr 12.

Tabela 12. Najczęstsze przyczyny hospitalizacji pacjentów w ZOZ Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Rodzaj schorzenia	2010	2011	2012
1.	Choroby układu moczowo - pęciowego	3 216	3 060	2 820
2.	Choroby układu krążenia	2 826	4 734	4 608
3.	Ciąża, poród i połóg	1 962	1 530	1 458
4.	Nowotwory	1 926	2 166	2 130
5.	Choroby układu trawiennego	1 860	2 034	2 076
6.	Urazy, zatrucia	1 716	1 279	1 386
7.	Choroby układu oddechowego	1 374	1 686	1 776
8.	Choroby oka i przydatków oka	1 050	1 044	1 062
9.	Choroby układu nerwowego	822	1 044	1 062
10.	Choroby układu kostno – stawowego, mięśniowego	780	798	664

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ZOZ Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Najczęstszymi przyczynami hospitalizacji są schorzenia układu krążenia (niewydolność serca, niedokrwienie serca, nadciśnienie, dusznica), układu moczowego (kamica nerek i przewlekła niewydolność nerek), układu płciowego (schorzenia związane z ciążą), nowotwory, choroby układu trawiennego (zapalenie żołądka, dwunastnicy, kamicy żółciowej), a w dalszej kolejności choroby układu oddechowego. Struktura przyczyn hospitalizacji w Zespole Opieki Zdrowotnej w Ostrowcu Św. pokrywa się z danymi krajowymi i województwa świętokrzyskiego.

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrastająca w Ostrowcu Św. liczba osób ze schorzeniami układu krążenia, nerwowego i z zaburzeniami psychicznymi oraz chorych psychicznie. Pacjenci z zaburzeniami psychicznymi leczeni są w dwóch ośrodkach:

- Ośrodka Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP”,
- Świętokrzyskim Ośrodkiem Terapii.

Liczbę osób zaburzonych psychicznie i chorych psychicznie prezentuje tabela nr 13.

Tabela 13. Liczba osób zaburzonych psychicznie i chorych psychicznie z Gminy Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychicznych i Uzależnień „ESKULAP”,			Świętokrzyski Ośrodek Terapii
		2010	2011	2012	2012
1.	Liczba osób zaburzonych i chorych psychicznie	2 420	2 531	3 063	x
2.	Liczba pacjentów zarejestrowanych z zaburzeniami psychicznymi (nowych)	484	523	532	515
3.	Liczba pacjentów skierowanych do szpitala	224	271	152	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z: „ESKULAP” i ŚOT w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Liczba osób zgłaszających się do obu w/w ośrodków systematycznie wzrasta. Należy nadmienić, iż w 2012 r. do wymienionych placówek, zgłosiło się ponad tysiąc osób. Ponadto na terenie miasta funkcjonują prywatne gabinety lekarzy psychiatrów, ale danych dotyczących liczby przyjętych pacjentów nie prowadzą.

W związku z licznymi chorobami onkologicznymi i innymi chorobami nieuleczalnymi wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych wzrasta zapotrzebowanie dla nich na specjalistyczną pomoc świadczoną poprzez opiekę paliatywną i hospicyjną. Dla takich osób, na terenie miasta, świadczone są:

- 1) usługi pielęgnacyjne i opiekuńcze,
 - stacjonarne, realizowane całodobowo w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym,
 - niestacjonarna domowa, pielęgnarska opieka długoterminowa świadczona przez dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej: „Omega” sp. z o.o. i „Opiekun”,

- 2) opieka paliatywna i hospicyjna świadczona jest przez Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej GOMED, w ramach którego funkcjonują dwa Zespoły Domowej Opieki Paliatywnej i Hospicjum Domowe dla dorosłych i dla dzieci.

System opieki zdrowotnej na terenie miasta zdaje się być dobrze rozwinięty, w jego skład wchodzi szpital, zakłady opieki zdrowotnej, i inne publiczne i niepubliczne podmioty lecznicze oraz apteki.

Problem alkoholizmu

Problem alkoholizmu to nie tylko kwestia uzależnienia od alkoholu konkretnych osób, ale także istotny problem społeczny. Wymaga on wzmożonych działań nie tylko ze strony systemu opieki zdrowotnej, ale i po stronie samej osoby uzależnionej, jak również osób współuzależnionych. Przeciwdziałanie alkoholizmowi obejmuje wiele obszarów: profilaktykę, leczenie, terapię, ograniczanie szkód zdrowotnych oraz reintegrację społeczną osób uzależnionych.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wskazuje na dwa oddzielne zespoły wiążące się z alkoholem: nadużywanie alkoholu i uzależnienie od alkoholu. Pierwsze charakteryzuje się niewłaściwym wzorcem spożywania alkoholu lub takim jego używaniem, które prowadzi do zagrożenia zdrowia fizycznego. Uzależnienie cechuje zależność psychiczna, od spożywania alkoholu, sprawiająca, że picie staje się główną czynnością, spychającą na drugi plan inne działania. Pojawiają się negatywne skutki picia alkoholu, z którymi mogą również wiązać się objawy zależności fizycznej od alkoholu.

Uzależnienie od alkoholu stało się chorobą niemalże cywilizacyjną i dotyka ludzi z różnych grup społecznych, biednych i bogatych, w różnym przedziale wiekowym, kobiet i mężczyzn. Przyczyn uzależnienia jest bardzo wiele, wśród nich wymienia się m.in.:

- społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu,
- powszechna i łatwa dostępność alkoholu,
- „dziedziczenie alkoholizmu” (młodzi ludzie bezkrytycznie naśladują wzorce zachowań jakich nauczono ich w domu),
- wytworzenie się swoistej podkultury młodzieżowej, której jednym z głównych rysów jest picie alkoholu oraz silne oddziaływanie na młodego człowieka grup rówieśniczych,
- różnorodne problemy życiowe oraz brak wsparcia i zrozumienia ze strony bliskich,
- bezrobocie,
- nadmiar wolnego czasu.

Na terenie miasta Ostrowca Św. pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i osobom współuzależnionym udzielają:

- 1) Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP”, w którym funkcjonuje Dzienny Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholu,
- 2) Świętokrzyski Ośrodek Terapii, który proponuje pomoc:
 - osobom uzależnionym od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz w zakresie uzależnień behawioralnych (np. zakupoholizmu, uzależnienia od internetu, seksuholizmu, hazardu),
 - wsparcie dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu (terapia współuzależnienia, sesje rodzinne),
 - dorosłym dzieciom alkoholików (DDA).

Przeciwdziałanie alkoholizmowi to przede wszystkim leczenie osób uzależnionych i współuzależnionych, które realizowane jest na terenie miasta przez dwa w/w ośrodki, a uzyskane dane o ilości takich osób zostały zestawione w tabeli nr 14.

Tabela 14. Liczba osób podejmujących leczenie odwykowe w specjalistycznych ośrodkach na terenie Ostrowca Św. w 2012 r.

Lp.	Nazwa ośrodka	Kobiety: 1) uzależnione, 2) współuzależnione, 3) skierowane do szpitala			Mężczyźni: 1) uzależnieni, 2) współuzależnieni, 3) skierowani do szpitala			Ogółem
		1	2	3	1	2	3	
2.	Świętokrzyski Ośrodek Terapii	41	85	3	142	32	5	308
3.	Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP”	294	41	65	526	1	87	1 012
Razem		335	126	68	768	33	92	1 320

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z: „ESKULAP” i ŚOT w Ostrowcu Św. za rok 2012.

Zaprezentowane w tabeli dane liczbowe, wskazują na znaczącą liczbę osób zgłaszających się na leczenie. Mężczyzn uzależnionych od alkoholu jest dwukrotnie więcej niż kobiet. Mechanizmy choroby alkoholowej negatywnie wpływają również na członków rodziny, którzy równoległe powinni uczestniczyć w leczeniu. Z tej formy pomocy nadal najczęściej korzystają kobiety, chociaż wzrasta liczba mężczyzn wymagających specjalistycznego wsparcia w sytuacji uzależnienia członka ich rodziny. Jednak niwelowanie negatywnych zjawisk w rodzinie, związanych z uzależnieniem od alkoholu, wymaga równoległego leczenia i uczestniczenia w terapii wszystkich członków rodziny.

Obok leczenia w specjalistycznych ośrodkach, na terenie miasta prowadzona jest terapia organizowana przez grupy samopomocowe, skupiające osoby dotknięte problemem alkoholowym. Terapia ta prowadzona jest osobno dla kobiet i mężczyzn. Grupy te prowadzą mitingi zamknięte

i otwarte. Osoby współuzależnione uczestniczą w spotkaniach grup AA na tych samych zasadach jak osoby uzależnione.

Problem alkoholowy dotyka znacznie więcej osób na terenie miasta, które wymagają specjalistycznego leczenia. Jednak nadal wiele osób nie dostrzega tego problemu i nie ma świadomości jego leczenia.

7. Sytuacja mieszkaniowa

Na terenie miasta funkcjonuje pięć instytucji dysponujących mieszkaniami spółdzielczymi i komunalnymi (gminnymi):

- 1) Ostrowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa,
- 2) Spółdzielnia Mieszkaniowa „Krzemionki”,
- 3) Spółdzielnia Mieszkaniowa „Hutnik”,
- 4) Ostrowieckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego,
- 5) Zakład Usług Miejskich.

Podstawowym ich zadaniem jest: zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych członków poprzez dostarczenie im samodzielnych lokali mieszkalnych, zarządzanie zasobami spółdzielczymi, eksploatacja ich na zasadach najmu i utrzymywanie ich w należytym stanie technicznym.

Wszystkie mieszkania w spółdzielniach mieszkaniowych w Gminie wyposażone są standardowo w instalację wodno-kanalizacyjną, centralne ogrzewanie, instalację gazową oraz na niektórych osiedlach centralną ciepłą wodą. Mieszkania komunalne są o znacznie niższym standardzie, położone najczęściej na obrzeżach miasta.

Analizując sytuację mieszkaniową na terenie Gminy skoncentrowaliśmy się na wskaźnikach odzwierciedlających stan zasobów mieszkaniowych, standardach mieszkań, powierzchni użytkowej jednego mieszkania w m², jak również powierzchnię użytkową mieszkania na osobę, liczbę orzeczonych eksmisji i wykonanych, przeprowadzonych remontów pustostanów oraz nowo oddanych mieszkań. Wymienione dane zostały zamieszczone w tabeli nr 15.

Spółdzielnie mieszkaniowe na terenie miasta od paru lat nie prowadzą naboru na mieszkania z braku nowych mieszkań, jak również nie przeprowadzają remontów pustostanów celem adaptowania ich na potrzeby osób oczekujących na mieszkania. Stan ich zasobów nie zwiększył się i wynosi 15 114. Największą liczbą mieszkań dysponuje Ostrowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa - 7 197, a najmniej Ostrowieckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego - 83. Powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w m² jest zbliżona we wszystkich trzech spółdzielniach i wskazuje na zadowalający ich standard.

Należy nadmienić, że na terenie miasta Ostrowca Św. 97,1% mieszkańców korzysta z wodociągu, 88,2 % z kanalizacji i 79,9 % z gazu ziemnego.

Tabela 15. Stan zasobów mieszkaniowych w spółdzielniach mieszkaniowych w Gminie Ostrowiec Św. stan na dzień 31.12.2012 r.

Lp.	Wskaźnik	Nazwa spółdzielni mieszkaniowej			
		Spółdzielnia Mieszkaniowa „Krzemionki”	Ostrowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa	Ostrowieckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Hutnik”
1.	Liczba izb w mieszkaniu	3,45	3,25	1,66	3
2.	Liczba osób przypadająca na mieszkanie	2,55	2,08	2,61	2
3.	Liczba osób przypadająca na izbę	0,74	0,64	1,57	1
4.	Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w m ²	52,93	46,34	48,69	50
5.	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w m ²	20,72	22,33	18,62	25
6.	Stan zasobów mieszkaniowych	4 948	7 197	83	2 886
7.	Liczba eksmisji orzeczonych	21	75	0	27
8.	Liczba eksmisji wykonanych	8	25	0	13
9.	Liczba nowo oddanych mieszkań	0	0	0	0
10.	Liczba przeprowadzonych remontów pustostanów	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze spółdzielni mieszkaniowych na terenie Ostrowca Św. stan na dzień 31.12.2012 r.

Niepokojącym zjawiskiem jest eksmisja z lokalu, która może nastąpić po wcześniejszym wypowiedzeniu umowy najmu. Wypowiedzenie może nastąpić przed skierowaniem do sądu pozwu eksmisyjnego lub równocześnie z wniesieniem tego pozwu.

W rozumieniu ustawy o ochronie lokatorów, lokatorem jest nie tylko najemca mieszkania, ale każdy, kto zajmuje lokal na podstawie tytułu prawnego innego niż prawo własności. W konsekwencji nie tylko osoba, ale i cała rodzina zostaje pozbawiona mieszkania. Wśród najczęstszych przyczyn eksmisji wymienia się brak regulowania czynszu za lokal lub naganne zachowania lokatora spowodowane np.: nadużywaniem alkoholu i stosowania pod jego wpływem przemocy wobec członków rodziny.

Najwięcej eksmisji orzeczono, w drodze postępowania sądowego, wobec członków Ostrowieckiej Spółdzielni Mieszkaniowej - w ilości 75, z czego wykonano 25. Osoby eksmitowane stają się najczęściej lokatorami mieszkań komunalnych.

Odmienne przedstawia się sytuacja z mieszkaniami komunalnymi, będącymi w dyspozycji Zakładu Usług Miejskich, które mają niższy standard. Stan tych zasobów przedstawia tabela nr 16.

Tabela 16. Stan zasobów mieszkaniowych w ZUM w Gminie Ostrowiec Św. za okres 2010 - 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Treść danych</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Stan zasobu mieszkaniowego	1 361	1 330	1 293
2.	Liczba osób oczekujących na mieszkania	781	791	755
3.	Liczba izb w mieszkaniu (średnio)	1 – 2	1 - 2	1 - 2
4.	Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania	32,51	37,07	38,06
5.	Liczba przeprowadzonych remontów pustostanów	62	58	35
6.	Liczba oddanych mieszkań komunalnych	21	19	19
7.	Liczba oddanych mieszkań socjalnych	63	40	28
8.	Liczba orzeczonych eksmisji	9	5	10
9.	Liczba osób składających wnioski o przydział mieszkania	72	87	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Zakładu Usług Miejskich w Ostrowcu Św. za okres 2010 – 2012.

W analizowanym okresie od 01.01.2010 r. do 31.12.2012 r. stan zasobów mieszkaniowych w ZUM kształtował się średnio na poziomie ok. 1 328 mieszkań rocznie. W 2012 r. wpłynęło 755 podań o przydział mieszkania od osób będących w trudniej sytuacji. Mieszkania będące w zasobach ZUM, to najczęściej 1–2 izbowe, o przeciętnej powierzchni użytkowej 38,06 m². W porównaniu do ubiegłych lat, w 2012 r. oddano najmniej mieszkań socjalnych, jak również najmniej przeprowadzono remontów pustostanów. W 2012 r. zostało orzeczonych 10 eksmisji wobec użytkowników mieszkań ZUM.

8. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli oraz godzącymi w ogólnie przyjęte normy postępowania. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie państwa i społeczeństwa. Zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Ostrowca Św. realizuje Gmina i wyspecjalizowane jednostki, takie, jak: Policja, Straż Miejska i Straż Pożarna.

Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do jej głównych zadań należy pilnowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców, jak również zapewnienie ochrony osób, mienia i pomocy w sytuacjach kryzysowych. Policja nadzoruje na poziomie operacyjnym także wszelkie służby ratownicze. W ramach zapewnienia bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Policja wszczyna postępowania w sprawach przestępstw

dotyczących w szczególności: bójki, pobicia, rozboju, wymuszenia rozbójniczego, kradzieży mienia, a w tym i samochodów, uszkodzenia mienia, kradzieży z włamaniem.

Tabela 17. Działania podejmowane przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Rodzaje naruszeń prawa	2010	2011	2012
1.	Bójki i pobicia	20	22	20
2.	Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	25	17	26
3.	Kradzieże mienia (i samochodów)	367(7)	354(11)	321(10)
4.	Uszkodzenia mienia	82	99	90
5.	Kradzieże z włamaniem	172	201	206
6.	Uszczerbek na zdrowiu	27	32	47
7.	Wypadki drogowe	43	48	46
8.	Ilość kontroli drogowych	26 526	29 826	29 812
9.	Ilość mandatów karnych w ruchu drogowym	8 859	12 546	11 553
10.	Ilość mandatów karnych z ustawy o wychowaniu w trzeźwości	2 380	3 000	2 890

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z KPP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Istotny wpływ na stan bezpieczeństwa w mieście ma ruch samochodowy, dlatego Policja podejmuje zróżnicowane działania, które wymuszają prawidłowe zachowania wśród uczestników ruchu drogowego. Z analizy danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w okresie od 2010 r. do 2012 r. wynika, że systematycznie zwiększa się liczba kontroli drogowych. Wielu uczestników ruchu drogowego zostało ukaranych mandatami karnymi, a także za prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu. Z każdym rokiem spada liczba kradzieży mienia, ale w 2012 r. wzrosła nieznacznie liczba kradzieży z włamaniem. Wykrywalność innych przestępstw w analizowanym okresie pozostaje na niezmiennym poziomie.

Straż Miejska jest samorządową umundurowaną formacją, powołaną do ochrony porządku publicznego na terenie Gminy. Strukturę organizacyjną Straży określa regulamin przyjęty uchwałą Rady Miasta. Nadzór nad działalnością Straży sprawuje Prezydent Miasta i Wojewoda. Straż pełni służebną rolę wobec społeczności lokalnej i wspomaga Policję w walce z zakłóceniami spokoju i porządku publicznego, a także zajmuje się egzekwowaniem przepisów porządkowych, zabezpieczaniem imprez masowych i uroczystości organizowanych na rzecz społeczności lokalnych. Ponadto formacja ta czuwa nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego (w zakresie określonym prawem), podejmuje współdziała z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, usuwania awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń.

Tabela 18. Działania podejmowane przez Straż Miejską w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Rodzaje wykroczeń przeciwko	2010	2011	2012
1.	Porządkowi i spokojowi publicznemu	1 041	914	912
2.	Bezpieczeństwu osób i mienia	229	187	238
3.	Bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	2 519	2 310	2 559
4.	Obyczajowości publicznej	792	266	347
5.	Bezpieczeństwu i porządkowi ruchu na drogach publicznych	-	-	2 559
6.	Patrole mieszane z policją (przemoc w rodzinie, kradzieże, pobicia i rozboje)	989	468	480
7.	Urządzeniom użytku publicznego	574	548	504
8.	Osobom spożywającym alkohol w miejscach publicznych i przebywanie w miejscach publicznych pod wpływem alkoholu	1 523	1 111	1 249
9.	Osobom nietrzeźwym i doprowadzenie ich do Policyjnej Izby Zatrzymań lub miejsca zamieszkania	329	309	350

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze Straży Miejskiej w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Działania Straży Miejskiej dotyczyły głównie ujmowania sprawców wykroczeń. Wykroczenia spotykają się ze społecznym sprzeciwem, bowiem naruszają ład i porządek prawny, bezpieczeństwo publiczne. Szczególnie dotkliwe są wybryki chuligańskie, wandalizm, zakłócanie ciszy nocnej, spoczynku nocnego, wywoływanie zgorszenia w miejscach publicznych i spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych.

Najczęściej podejmowane przez Straż Miejską interwencje dotyczą wykroczeń polegających na naruszaniu przepisów dotyczących bezpieczeństwa osób i mienia, bezpieczeństwa w komunikacji oraz spożywania alkoholu i przebywania pod jego wpływem w miejscach publicznych.

Kolejnym podmiotem zaangażowanym w zapewnienie bezpieczeństwa publicznego jest Straż Pożarna, do której obowiązków należy między innymi: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń, organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń, wykonywanie innych, pomocniczych, specjalistycznych czynności ratowniczych, w tym w wypadkach i kolizjach drogowych. Z uwagi na specyfikę zadań Straży Pożarnej nie mają one istotnego wpływu na diagnozę problemów społecznych na potrzeby opracowania Strategii.

Podsumowując należy stwierdzić, że bezpieczeństwo publiczne w Gminie naruszane jest głównie przez uczestników ruchu drogowego oraz osoby nagminnie spożywające alkohol w miejscach publicznych i zabronionych.

9. System edukacji

Wyrównywanie szans edukacyjnych jest jednym z podstawowych zadań polityki społecznej. Obszar ten jest podzielony na system opieki przedszkolnej, szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne, szkolnictwo ponadgimnazjalne i szkolnictwo wyższe.

System opieki przedszkolnej

W skład systemu opieki przedszkolnej wchodzi żłobki i oddziały żłobkowe mieszczące się w przedszkolach oraz przedszkola. Sprawują one opiekę nad dziećmi w czasie, w którym rodzice pracują. Do żłobków uczęszczają dzieci w wieku od 4 miesięcy do 3 lat, a do przedszkoli dzieci w wieku od 3 lat do 7.

Żłobki

Na terenie Ostrowca Św. funkcjonują dwa żłobki:

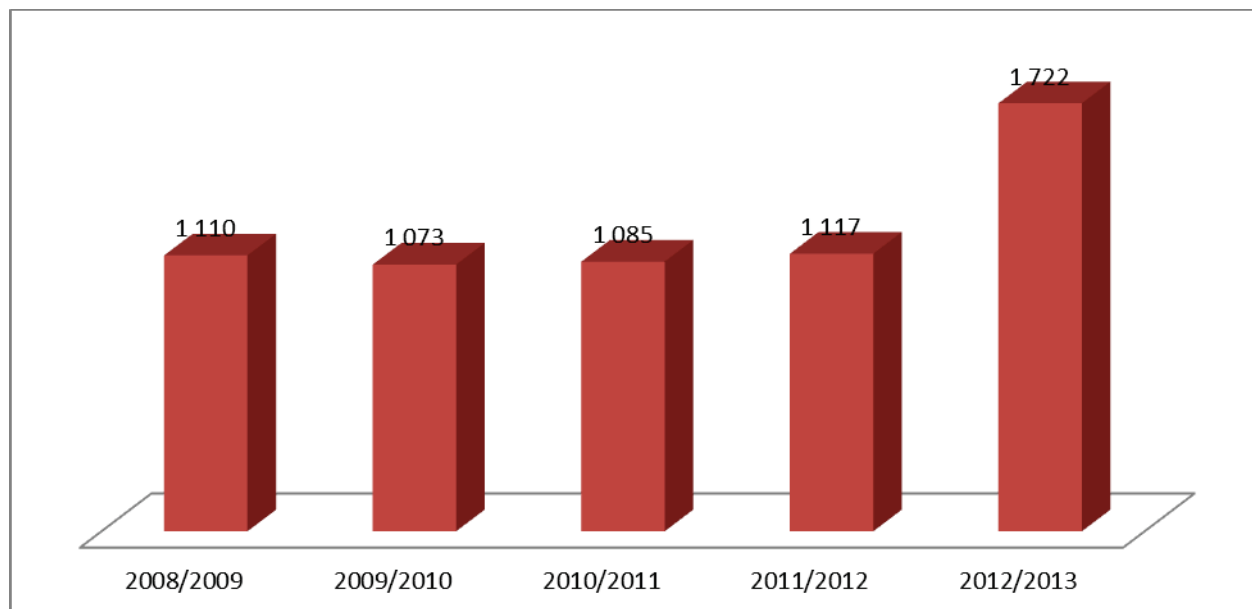
- 1) Prywatny Żłobek i Niepubliczne Przedszkole „Zielony Krokodyl” przy ul. Polnej 50, (uczęszcza 20 dzieci),
- 2) Niepubliczny Żłobek i Przedszkole „Pajacyk” s. c. os. Ogrody 16, (uczęszcza 89 dzieci).

Do w/w żłobków na dzień 31. 12. 2012 r. uczęszczało w sumie 109 dzieci. Liczba miejsc w obu placówkach, w porównaniu do ubiegłych lat, nie uległa zmianie.

Przedszkola

Upowszechnianie edukacji przedszkolnej ma swoje uwarunkowania w wielu czynnikach: tradycji, świadomości społecznej, poziomu zatrudnienia wśród kobiet. Wychowanie przedszkolne jest szczególnie ważne dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Placówki te w ramach swej działalności wspomagają rodziców w wychowywaniu dzieci i przygotowują je do nauki szkolnej.

Na terenie miasta funkcjonuje 12 przedszkoli zapewniających opiekę nad dziećmi w wieku od 3 lat do 7. W analizowanym okresie od 2008/2009 do 2012/2013 zauważalny jest ciągły wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli.

Wykres 1. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Ostrowiec Św. na przestrzeni lat 2008/2009 - 2012/2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Ostrowca Św. za lata 2008/2009 - 2012/2013.

Z analizy danych wynika, że liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na przestrzeni lat 2008/2009 – 2010/2011 kształtowała się na zbliżonym poziomie. Dopiero od roku szkolnego 2011/2012 nastąpił wzrost liczby dzieci w przedszkolach, tj. do 1 117, najwyższy wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego wystąpił na przestrzeni 2012/2013 r. i wyniósł 1 722. Liczba dzieci przypadająca na jednego wychowawcę w ostrowieckich przedszkolach wynosi 0,072.

Wśród wymienionych przedszkoli funkcjonują dwa dla dzieci z różnymi deficytami: Publiczne Przedszkole nr 12 im. Marii Konopnickiej i Publiczne Przedszkole nr 21 z oddziałami integracyjnymi.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Obowiązek szkolny na terenie miasta realizowany jest w 11 szkołach podstawowych i w 5 gimnazjach. Liczba tych szkół wzrosła od roku szkolnego 2011/2012 o jedną szkołę podstawową i gimnazjum. Dane dot. wymienionych szkół przedstawia tabela nr 19.

Tabela 19. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w latach od 2009/2010 do 2012/2013 na terenie Gminy Ostrowca Św.

Lp.	Wyszczególnienie	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
1.	Szkoły podstawowe	3 611	3 466	3 422	3 414
2.	Publiczne gimnazja	2 205	2 155	2 281	2 274
	Razem:	5 816	5 621	5 703	5 688

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta w Ostrowcu Św.

W analizowanym okresie od 2009/2010 do 2012/2013 systematycznie spada liczba dzieci uczących się w obu typach szkół. Sytuacja taka ma miejsce w całej Polsce i spowodowana jest niżem demograficznym.

We wszystkich szkołach podstawowych i gimnazjalnych na terenie miasta funkcjonuje 19 klas integracyjnych dla dzieci z różnymi deficytami zdrowotnymi, które obowiązek szkolny realizują wspólnie ze sprawnymi rówieśnikami. Kształcenie dla tych dzieci jest dobierane indywidualnie - od specjalnego, aż do różnorodnych form kształcenia zintegrowanego. Do klas integracyjnych dzieci są kierowane na podstawie badań specjalistycznych i skierowania z poradni psychologiczno-pedagogicznej. W tych klasach na dzień 30.06.2013 r. uczyło się 355 dzieci. W analizowanym okresie wzrosła liczba klas integracyjnych.

Dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z powodu niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym, znacznym, głębokim, z zespołami neurologicznymi i niepełnosprawnościami sprzężonymi zapewnia się naukę w dwóch placówkach. Pierwsza to Zespół Szkół Specjalnych Nr 3, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2 i Publiczne Gimnazjum Specjalne Nr 3. Liczba dzieci uczących się na poziomie podstawowym w roku szkolnym 2012/2013 wyniosła 82 i nieznacznie wzrosła od 2009/2010. Znacznie mniej dzieci uczęszcza do Publicznego Gimnazjum Specjalnego Nr 3, których liczba w ostatnim roku szkolnym 2012/2013 wyniosła 36. O ile w Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 2 liczba dzieci systematycznie wzrasta, o tyle w Publicznym Gimnazjum Specjalnym maleje. Wobec powyższego można stwierdzić, że połowa z nich z uwagi na stan zdrowia i poziom intelektualny nie jest w stanie kontynuować dalszej nauki na poziomie gimnazjalnym.

Kolejną placówką dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Zorganizowane są w niej trzy oddziały dla dzieci: z lekką niepełnosprawnością intelektualną, z autyzmem, z umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną. Z terenu miasta Ostrowca Św. do w/w Ośrodka uczęszcza około 20 dzieci. Dzieci wymagające specjalnej nauki na poziomie ponadgimnazjalnym mają możliwość jej kontynuowania w w/w Ośrodku, co znajduje odzwierciedlenie w danych przytoczonych w poniższym dziale.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Szkoły średnie podlegają pod Wydział Edukacji, Kultury, Kultury Fizycznej Starostwa Powiatowego w Ostrowcu Św. Dane uzyskane z w/w Wydziału na potrzeby opracowania Strategii, dotyczą tylko młodzieży z terenu Ostrowca Św. uczęszczającej do szkół średnich.

Tabela 20. Liczba młodzieży uczęszczającej do szkół ponadgimnazjalnych w okresie 2010/2011 - 2012/2013 na terenie Ostrowca Św.

Lp.	Nazwa szkoły	2010/2011	2011/2012	2012/2013
1.	Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Ostrowcu Św.	187	396	337
2.	Liceum Ogólnokształcące Nr III im. Wł. Broniewskiego w Ostrowcu Św.	300	302	281
3.	Liceum Ogólnokształcące Nr I im. St. Staszica w Ostrowcu Św.	-	276	267
4.	Liceum Ogólnokształcące Nr II im. J. Chreptowicza w Ostrowcu Św.	303	266	224
5.	Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. ks. Marcina Popiela w Ostrowcu Św.	60	94	97
6.	Zespół Szkół Nr 1 im. M. Kopernika w Ostrowcu Św.	228	288	239
7.	Zespół Szkół Nr 2 w Ostrowcu Św.	192	173	205
8.	Zespół Szkół Nr 3 w Ostrowcu Św.	-	576	604
9.	Zespół Szkół Nr 4 w Ostrowcu Św.	398	235	242

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z w/w szkół w okresie 2010/2011 – 2012/2013.

Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym prowadzone jest przez licea ogólnokształcące i zespoły szkół, w których strukturach mieszczą się technika oraz szkoły zawodowe. W szkolnictwie ponadgimnazjalnym w analizowanym okresie zauważamy, że o ile w szkołach ogólnokształcących liczba uczącej się młodzieży systematycznie maleje, o tyle w zespołach szkół przygotowujących do pracy widoczny jest wzrost tej liczby.

Dla młodzieży z deficytami zdrowotnymi oferta nauki na poziomie ponadgimnazjalnym jest realizowana przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, w którego strukturze funkcjonują dwie placówki:

- Liceum Specjalne,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna.

Do wymienionych szkół uczęszcza 30 dzieci z terenu miasta.

W większości szkół ostrowieckich co roku kształci się co raz mniej młodzieży. Wpływ na taką sytuację ma wiele czynników, ale głównym jest pogłębiający się niż demograficzny.

Szkolnictwo wyższe

Na terenie miasta Ostrowca Św. funkcjonują dwie szkoły wyższe: Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości (WSBiP) i Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach Wydział Zamiejscowy w Ostrowcu Św. (WSH). Placówki te prowadzą zajęcia w systemie dziennym i zaocznym, a dane dot. nauczania w tych szkołach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. WSBiP - wykaz kierunków i liczba studentów w latach 2011/2012 - 2012/2013.

Lp.	Kierunek studiów	2011/2012				2012/2013			
		Ogólna l. stud.	K	M	absolwenci	Ogólna l. stud.	K	M	absolwenci
1.	Bezpieczeństwo narodowe	52	14	38	22	63	20	43	16
2.	Ekonomia	36	26	10	20	81	57	24	37
3.	Fizjoterapia	8	2	6	6	18	9	9	16
4.	Geodezja i kartografia	26	8	18	12	26	8	18	8
5.	Pedagogika	82	73	9	71	57	53	4	26
6.	Pielęgniarstwo	26	25	1	14	60	53	7	33
7.	Wychowanie fizyczne	4	-	4	3	4	-	4	3
8.	Zdrowie publiczne	16	15	1	11	6	6	-	-
9.	Metalurgia	26	-	26	13	10	-	10	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WSBiP w latach 2011/2012 - 2012/2013.

W analizowanym okresie najwięcej osób studiowało na kierunkach pedagogika, pielęgniarstwo, ekonomia i bezpieczeństwo narodowe. Pierwsze dwa wydziały (1 i 2) są sfeminizowane, a na ostatnim (9) w przeważającej części studiuje mężczyźni. Najwięcej studiuje osób w wieku do 27 lat. W roku akademickim 2011/2012 było ich 151, a w 2012/2013 - 186. Studentów mających powyżej 28 lat w w/w okresach było odpowiednio - 123 i 139.

Wyższa Szkoła Handlowa oferuje studia inżynierskie na kierunku – Logistyka ze specjalnościami: logistyka w transporcie i logistyka służb mundurowych. Dane dotyczące tej uczelni przedstawia tabela nr 22.

Tabela 22. Liczba studentów w WSH w latach 2011/2012 - 2012/2013.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2011/2012</i>	<i>2012/2013</i>
1.	Ogólna liczba studentów	212	191
2.	Liczba kobiet	53	56
3.	Liczba mężczyzn	159	135
4.	Liczba studentów do 27 roku życia	142	128
5.	Liczba studentów powyżej 28 roku życia	70	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wyższej Szkoły Handlowej im. Bolesława Markowskiego w Kielcach Wydział Zamiejscowy w Ostrowcu Św.

W roku akademickim 2011/2012 studiowało najwięcej osób, z czego przeważającą część stanowili mężczyźni, zaś największa liczba studentów nie przekroczyła 27 roku życia.

Reasumując należy stwierdzić, że system oświaty na terenie miasta oferuje zróżnicowane formy kształcenia, od szkół podstawowych aż po szkolnictwo wyższe. Niepokojącym jest fakt systematycznego zmniejszania się liczby uczniów oraz wzrost liczby uczniów z deficytami wymagających odpowiednio zorganizowanego kształcenia w klasach integracyjnych lub w ramach szkolnictwa specjalnego.

10. Kultura, sport i rekreacja

Na terenie miasta funkcjonują poniższe instytucje umożliwiające dostęp mieszkańcom do zróżnicowanych form udziału w życiu kulturalnym oraz sporcie i rekreacji: Miejskie Centrum Kultury, Biuro Wystaw Artystycznych, Muzeum Historyczno-Archeologiczne, Rezerwat i Muzeum w Krzemionkach i Biblioteka Miejska, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, w skład którego wchodzi m. in. Miejski Stadion Sportowy „KSZO”. Instytucje te są odpowiedzialne - stosownie do swych zadań - za organizowanie, wspieranie przedsięwzięć kulturalnych, sportu masowego i zorganizowanego wypoczynku.

Miejskie Centrum Kultury zostało utworzone 20 listopada 1984 r. Mieści się w nim: mała scena służąca teatrom amatorskim i zespołom muzycznym oraz pracownie: malarska, tkacka i grafiki komputerowej. W odrębnym budynku jest kino „Etiuda” i Galeria Fotografii. Dla młodzieży i dorosłych organizowane są zajęcia w licznych kołach, klubach i sekcjach, z których najważniejsze to: Sekcja tkaniny artystycznej, Klub szachowy „Hetman”, Orkiestra Dęta, Chór nauczycielski „Coro Cantorum”, Fotoklub Galeria MCK, Sekcja Modelarska „Bunkier”, Dziecięcy Zespół Teatralny „Perełki”, Młodzieżowa Orkiestra Dęta, Sekcja Muzyczna, Sekcja Breakdance, Sekcja Recytatorska.

Kino „Etiuda” systematycznie organizuje seanse filmowe, których liczba w poszczególnych latach wynosiła: w 2010 r. - 1 104, (43 087 widzów), w 2011 r. - 1 386, (54 317 widzów),

w 2012 r. - 1 308, (48 701 widzów). W analizowanym okresie przeciętnie w jednym seansie filmowym uczestniczyło 38 osób.

Biuro Wystaw Artystycznych przygotowuje wystawy z różnych dziedzin sztuki, dzieł artystów ogólnopolskich oraz wspiera rodzimych artystów, organizując im wystawy zarówno w mieście jak i w innych galeriach w całej Polsce.

Muzeum Historyczno-Archeologiczne zajmuje siedzibę w budynku XIX-wiecznego pałacu Wielopolskich. W pomieszczeniach muzeum są organizowane wystawy związane z kulturą, historią i tradycją miasta, pobliskich miejscowości, jak również wystawy czasowe i obce. Ponadto systematycznie organizowane są koncerty muzyczne z udziałem artystów krajowych i zagranicznych, w których jednorazowo, korzysta przeciętnie ok. 100 słuchaczy. W analizowanym okresie wystawiane w muzeum eksponaty obejrzało: w 2010 r. – 3 217 osób, w 2011 r. - 3 075 osób, a w 2012 r. - 2 643. W porównaniu do 2010 r. w ostatnim roku zmniejszyła się liczba osób zwiedzających czasowe wystawy zorganizowane w muzeum.

Muzeum sprawuje nadzór nad **Rezerwatem i Muzeum w Krzemionkach**. W obiekcie tym do zwiedzania udostępnione są dwie podziemne trasy prehistorycznej kopalni krzemienia pasiastego; ich łączna długość wynosi ponad 400 metrów. Zobaczyć można również rekonstrukcję szybu, obozowisko oraz wioskę neolityczną. Rezerwat jest jednym z największych tego typu w Europie.

Istotnym elementem kultury na terenie miasta są koncerty muzyczne odbywające się co roku w **Klubie Muzycznym „Perspektywy”** i w Hotelu Accademia poświęcone muzyce jazzowej oraz w Parku Miejskim - „**Wielki Ogień**” - **Ogólnopolski Festiwal Bluesowo-Rockowy im. Miry Kubasińskiej**. Festiwal m.in. ma na celu wspieranie zespołów amatorskich oraz wymianę doświadczeń pomiędzy debiutantami, a uznanymi zespołami bluesowymi i rockowymi.

Wśród oferty kulturalnej miasta na uwagę zasługuje odbywający się co roku w Ostrowcu Świętokrzyskim i okolicach **Piknik Gombrowiczowski**, mający na celu promocję regionu związanego z dzieciństwem i twórczością Witolda Gombrowicza. Jest to otwarta, ogólnopolska impreza. Piknik to doskonała okazja do poznania osoby Gombrowicza, co roku organizowane są różnego rodzaju konkursy, happeningi, wystawy fotograficzne, teatr uliczny, turniej szachowy oraz rajd samochodów terenowych.

Miejska Biblioteka Publiczna posiada 7 filii w różnych częściach miasta. Księgozbiór wszystkich placówek liczy łącznie 19 000 woluminów, dostępnych jest także blisko 70 tytułów czasopism. Rocznie z biblioteki korzysta 105 000 czytelników, którym wypożyczają się do domu lub udostępnia na miejscu 300 000 woluminów i 200 000 numerów czasopism. Każda filia dysponuje księgozbiorem dla dzieci. Ponadto Miejska Biblioteka Publiczna w swojej siedzibie, jak również w filiach, organizuje dla czytelników i mieszkańców spotkania z pisarzami, autorami, aktorami, dziennikarzami oraz konkursy dla dzieci.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jako jednostka organizacyjna Gminy, jest odpowiedzialna za organizowanie oraz wspieranie sportu masowego i rekreacji wśród mieszkańców Ostrowca Św. Ośrodek ten jest zarządcą: Miejskiego Stadionu Sportowego „KSZO”, Hali Sportowo-Widowiskowej „KSZO”, Pływalni „Rawszczyzna” z Działem Odnowy Biologicznej i Rehabilitacji, Piłkarskiego Ośrodka Treningowego, Ośrodka Wypoczynkowego „Gutwin”, Kompleksu Boisk Sportowych „ORLIK”, Boiska Wielofunkcyjnego w Parku Miejskim.

Miejski Stadion Sportowy „KSZO” dysponuje stadionem oraz Halą Sportową. Na stadionie organizowane są mecze i zawody np. zawody ogólnopolskie, jak Coca-Cola Cup, czy mistrzostwa Polski w piłce nożnej w różnych kategoriach wiekowych, treningi drużyny piłkarskiej KSZO 1929 Ostrowiec Świętokrzyski oraz klubu MKS KSZO Junior.

W obrębie Miejskiego Stadionu Sportowego „KSZO” znajduje się również **Hala Sportowa**, służąca m.in. piłkarzom, siatkarzom i bokserom. Sportowcy mają również do dyspozycji saunę, siłownię i salę do trenowania sportów walki.

Hala Sportowo-Widowiskowa „KSZO” jest nowoczesnym obiektem sportowym o łącznej powierzchni 10 445,7 m² z maksymalną ilością miejsc dla widzów - 3 794. W obiekcie, oprócz sali z widownią, znajdują się pomieszczenia administracyjne wraz z salą konferencyjną, częścią hotelową, sklepy, pomieszczenia dla komentatorów sportowych oraz operatorów światła i dźwięku. W Hali organizowane są imprezy sportowe oraz koncerty.

Pływalnia „Rawszczyzna” z Działem Odnowy Biologicznej i Rehabilitacji, to obiekt sportowy o walorach olimpijskich z dziesięciorowym basenem z przesuwającym pomostem. W części rekreacyjnej znajduje się basen do nauki pływania oraz basen rekreacyjny. Obiekt powstał w 2004 r.

Ostrowiecka Pływalnia jest areną wielu zawodów w pływaniu o zasięgu krajowym i międzynarodowym (m. in. Mistrzostwa Polski 13-latków, zawody Grand Prix, mitingi międzynarodowe, zawody regionalne i szkolne) i w pływaniu w płetwach (m. in. Klubowy Puchar Europy, Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Seniorów i Juniorów oraz Mistrzostwa Świata Juniorów). Na Pływalni „Rawszczyzna” regularnie odbywają się także ogólnopolskie turnieje mistrzowskie w piłkę wodną (waterpolo). Pływalnia „Rawszczyzna” posiada najnowocześniejszy w Polsce dział odnowy biologicznej i rehabilitacji, który oferuje zabiegi z zakresu: hydroterapii, kinezyterapii, fizykoterapii, krioterapii miejscowej i ogólnoustrojowej oraz światłoterapii. W ofercie znajduje się także możliwość skorzystania z kriokomory, czyli urządzenia do leczenia zimnem (- 130°C). Jest to jedyna kriokomora w promieniu 100 km od Ostrowca Św.

Piłkarski Ośrodek Treningowy to nowoczesny obiekt, w którego skład wchodzi dwa boiska trawiaste i jedno ze sztuczną murawą. Ośrodek ten jest jedynym profesjonalnym obiektem tego typu w województwie świętokrzyskim. Dzięki zastosowaniu murawy ze sztuczną nawierzchnią i oświetlenia o odpowiedniej mocy możliwe jest rozgrywanie meczów sparingowych

i przeprowadzanie treningów w każdych warunkach pogodowych. Nowoczesne zaplecze sanitarne gwarantuje odpowiedni standard odbywania treningów i spotkań kontrolnych.

Ośrodek Wypoczynkowy „Gutwin” położony jest na obrzeżach miasta, a w jego obrębie znajduje się duży staw z wypożyczalnią sprzętu wodnego, a także boisko do piłki plażowej, plac zabaw dla najmłodszych, park linowy z dwoma napowietrznymi trasami o różnych stopniach trudności.

Kompleks Boisk Sportowych „ORLIK” powstał w 2012 r. W ich skład wchodzi: boisko wielofunkcyjne, boisko do piłki nożnej ze sztuczną murawą, oświetleniem, odwodnieniem i ogrodzeniem.

Istotną funkcję pełni również **Park Miejski**, położony w centrum miasta, stanowiąc ciekawą ofertę rekreacyjno-wypoczynkową dla mieszkańców miasta. Jest on miejscem spacerów i tras rowerowych wśród zróżnicowanej roślinności. W parku znajdują się również: boisko wielofunkcyjne, plac zabaw dla dzieci, amfiteatr oraz molo spacerowe na stawie.

11. Kapitał społeczny Ostrowca Świętokrzyskiego

Potencjał społeczny środowiska lokalnego jest znaczącym elementem kształtowania polityki społecznej i rozwoju lokalnej społeczności. Oparty jest na aktywności jednostki i grup społecznych, które mogą być wykorzystywane do podejmowania wspólnych działań na rzecz dobra wspólnego. Kapitał społeczny jest zgromadzony w licznych i różnorodnych środowiskach, grupach społecznych i organizacjach, zwłaszcza pozarządowych. Odgrywa on znaczącą rolę we wspieraniu działań oraz zadań instytucji publicznych w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Kapitał społeczny cechuje otwartość na poglądy, postawy i pomysły innych, innowacyjność, indywidualizm, a także skłonność do podejmowania ryzyka.

Tworzenie w Gminie potencjału społecznego przyczynia się do kształtowania demokratycznego ładu społecznego opartego na partnerstwie między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w Gminie oparta jest na „Programie współpracy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. W tym celu powstał Ostrowiecki Bank Informacji o ostrowieckich podmiotach realizujących działalność pożytku publicznego, prowadzony przez Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta. Należy nadmienić, że na terenie miasta funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych, ale tylko ok. 60 zarejestrowało się w w/w Banku, wyrażając tym samym wolę współpracy z Gminą.

Organizacje mają ponadto zapewnione bezpłatne doradztwo, szkolenia, konsultacje oraz pomoc lokalową i sprzętową, zgodnie z założeniami programu współpracy, poprzez utworzone w 2012 r. Centrum Wspierania Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych prowadzone na zlecenie

Gminy przez Agencję Rozwoju Lokalnego Sp. z o. o. Ponadto w celu poprawy i ułatwienia współpracy z organizacjami pozarządowymi Referat ds. Społecznych w/w Wydziału, prowadzi na głównej stronie internetowej Urzędu Miasta zakładkę dotyczącą organizacji pozarządowych. Zamieszczane są w niej m. in. wszystkie informacje związane z ogłoszeniami i wynikami otwartych konkursów ofert oraz dokumentacja do pobrania.

W analizowanym okresie systematycznie były ogłaszane otwarte konkursy i zawierane umowy o dotację na realizację zadań własnych Gminy przez organizacje pozarządowe i dotyczyły m.in.: przeciwdziałania patologiom społecznym, kultury fizycznej, ochrony i promocji zdrowia, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, przeciwdziałania narkomanii i rozwoju sportu.

Wysokość udzielonych dotacji z budżetu Gminy Ostrowiec Św. w latach 2010-2013 przedstawia się następująco:

- 2010 r. - 1.088.608,05 zł (50 umów),
- 2011 r. - 1.204.555,28 zł (40 umów),
- 2012 r. - 1.517.031,00 zł (52 umowy),
- 2013 r. - 1.242.189,00 zł (52 umowy).

12. Zasoby instytucjonalne i kadrowe Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Przez zasoby instytucji pomocy społecznej należy rozumieć materialne, instytucjonalne oraz osobowe środki służące do realizacji celów pomocy społecznej, przy czym trzeba brać pod uwagę zarówno zasoby ludzkie, czyli personel instytucji, zasoby i zaplecze instytucjonalne, jak i instrumenty działania, do których zalicza się: pracę socjalną, oraz świadczenia pieniężne, rzeczowe i usługi przewidziane ustawą o pomocy społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Św. jest jednostką budżetową, powołaną do organizowania świadczeń pomocy społecznej na terenie miasta, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Głównym celem działalności Ośrodka jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb życiowych osób i rodzin, które wykorzystując własne środki i możliwości nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, a także umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej na terenie miasta stanowi ogółem 7 ośrodków wsparcia:

- Środowiskowy Dom Samopomocy - (typ A) dzienny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Gminy; na dzień 31.12.2012 r. korzystało ok. 51 osób,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Przystań”- dzienny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (typ B i C) z terenu Gminy; na dzień 31.12.2013 r. korzystało 21 osób,

- Klub Samopomocy „Trzykrotka” - grupa wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Gminy; na dzień 31.12.2012 r. korzystało ok. 26 osób,
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej - dzienny ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych i w wieku poprodukcyjnym, które wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu potrzeb życiowych; na dzień 31.12.2012 r. korzystało ok. 31 osób,
- Noclegownia - miejsce schronienia dla osób bezdomnych z terenu Gminy; dysponuje 35 miejscami noclegowymi,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej - realizuje zadania pomocy społecznej w zakresie pomocy na rzecz osób i rodzin, będących w kryzysie z różnych powodów, w tym dotkniętych przemocą w rodzinie. Zapewnia schronienie w hostelu oraz zróżnicowane formy poradnictwa,
- Centrum Integracji Społecznej – wsparcie dla osób dotkniętych zjawiskiem wykluczenia społecznego poprzez zapewnienie uczestnictwa w zajęciach i aktywizacji zawodowej dla osób długotrwale bezrobotnych,
- Klub Integracji Społecznej - zajmuje się aktywizacją osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, bezdomnych, uzależnionych od alkoholu po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, zwalnianych z zakładów karnych (wyrównywanie szans społecznych i zawodowych tych osób).

Kadry

Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej zarządza dyrektor jednostki i dwóch jego zastępców. Wymienione osoby stanowią kadre kierowniczą, posiadają wykształcenie wyższe oraz specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Podstawowy personel systemu pomocy społecznej w MOPS stanowią głównie pracownicy socjalni w liczbie 39. W analizowanym okresie 2010-2012, w porównaniu do roku 2010, liczba pracowników socjalnych zmniejszyła się o 5 osób. Grupa pracowników socjalnych reprezentowana jest przede wszystkim przez kobiety. Pracownicy socjalni posiadają stosowne wykształcenie przygotowujące do zawodu pracownika socjalnego i realizowania zadań z zakresu pomocy społecznej, z czego: 23 pracowników socjalnych posiada wykształcenie wyższe (pedagogika, socjologia, nauki o rodzinie), wykształcenie średnie - 16 osób, z prawem do wykonywania pracy socjalnej i przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych. Należy podkreślić, iż w ramach uzupełnienia wiedzy z zakresu pracy socjalnej i doskonalenia umiejętności zawodowych 9 pracowników socjalnych posiada specjalizację I stopnia, a II stopień specjalizacji, będący pogłębieniem wiedzy i doskonalenia umiejętności pracy z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej, posiada 3 pracowników socjalnych. Nadawanie stopni specjalizacji, wydawania dyplomów i powoływanie komisji egzaminacyjnych jest regulowane rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Żaden z pracowników socjalnych zatrudnionych w MOPS nie posiada ukończonej specjalizacji z organizacji pomocy społecznej.

Drugą grupę osób, zatrudnionych w MOPS, stanowią pracownicy merytoryczni zobligowani do realizowania pozostałych zadań dotyczących pomocy społecznej i funkcjonowania Ośrodka. Znacząca większość pracowników posiada studia wyższe i średnie. Popularną formą zatrudniania dodatkowych pracowników na terenie Ośrodka jest zatrudnianie subsydiowane (staże, prace interwencyjne).

Do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności: praca socjalna, przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych, praca z osobami i rodzinami w ich miejscu zamieszkania. Dane dotyczące wielkości realizowanych zadań przez te osoby przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Zadania realizowane przez pracowników socjalnych w MOPS Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Liczba osób zgłaszających się o pomoc do MOPS	6 712	7 042	5 536
2.	Liczba przeprowadzonych rodzinnych wywiadów środowiskowych	7 585	9 870	7 657
3.	Liczba wyjść w teren pracownika socjalnego	11 046	10 930	11 564
4.	Liczba udzielonych porad w ramach pracy socjalnej	14 000	11 644	11 872
5.	Liczba nowych środowisk (osób po raz pierwszy zgłaszających się o pomoc)	412	352	412
6.	Liczba przeprowadzonych interwencji	122	127	128
7.	Liczba wydanych bonów odzieżowych	112	87	137

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych jest przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania osoby ubiegającej się o pomoc. Drugim bardzo ważnym zadaniem tych pracowników jest świadczenie pracy socjalnej, której ilość i rodzaj uzależnione są od liczby osób zgłaszających się o pomoc, jak również od problemów zgłaszanych przez klientów MOPS. Liczba osób zgłaszających się o pomoc z funduszy Ośrodka w analizowanym okresie systematycznie spada z uwagi na brak przesłanek do korzystania ze świadczeń pieniężnych. Natomiast liczba nowych środowisk i interwencji utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Finanse

MOPS w Ostrowcu Św. realizuje zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej oraz zadania w zakresie polityki społecznej, otrzymując na ten cel środki z budżetu państwa i Gminy. W okresie od 01.01.2010 r. - 31.12.2012 r. zapotrzebowanie na te środki mają tendencję wzrostową, a dane te zostały zawarte w tabeli nr 24.

Tabela 24. Wydatki MOPS na pomoc społeczną w okresie 01.01.2010 - 31.12.2012.

Lp.	Rok	Wydatki ogółem w zł	Wzrost/spadek do roku ubiegłego w zł
1.	2010	40.430.550	+ 2.763.367
2.	2011	41.788.172	+ 1.357.622
3.	2012	43.840.985	+ 2.052.813

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 01.01.2011 - 31.12.2012.

Wydatki na realizację zadań w 2012 r. wyniosły 43.840.985 zł i w porównaniu do 2011 r. zwiększyły się o 2.052.813 zł, co uzależnione jest dodatkowymi zadaniami ustawowo cedowanymi na ośrodki pomocy społecznej.

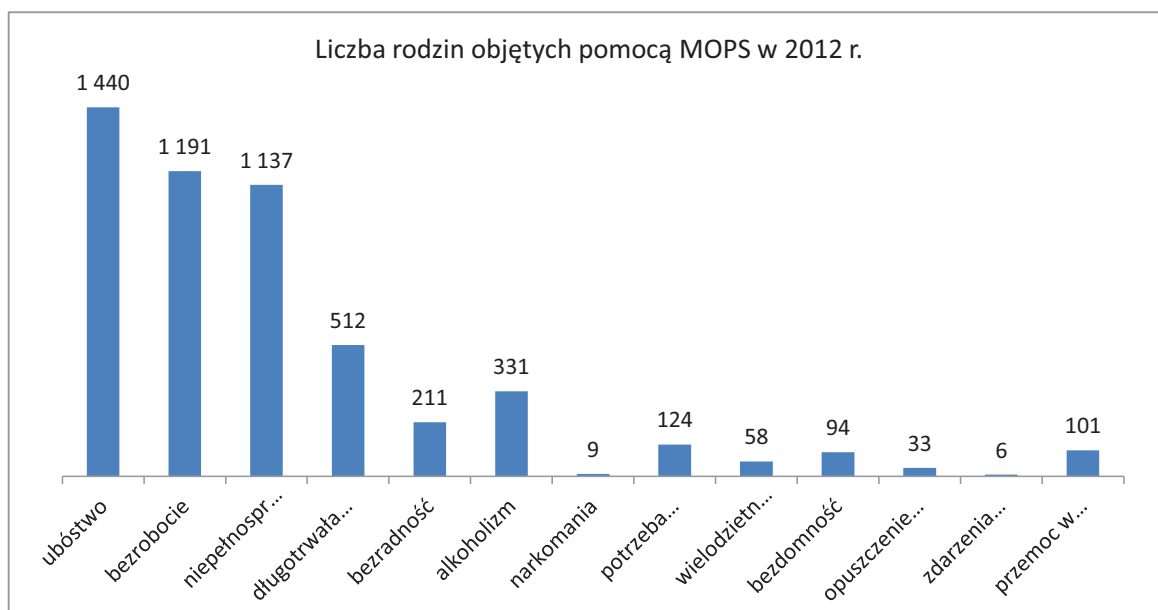
Powody przyznawania pomocy społecznej

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobie, rodzinie, która spełnia równocześnie dwa warunki. Pierwszy wynika z art. 8 ust. 1 i dotyczy wysokości kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, kwalifikującego do pomocy, a drugi wskazuje na konieczność zaistnienia przyczyn wymienionych w art. 7 pkt 2-15 uzasadniających udzielanie pomocy społecznej. Są nimi:

- 1) ubóstwo,
- 2) sieroctwo,
- 3) bezdomność,
- 4) bezrobocie,
- 5) niepełnosprawność,
- 6) długotrwała lub ciężka choroba,
- 7) przemoc w rodzinie,
- 8) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,

- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizm lub narkomania,
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa,
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Powody udzielania pomocy mieszkańcom Ostrowca Św. są znacznie zróżnicowane i wynikają z ich trudnej sytuacji materialnej i bytowej, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Powody udzielania pomocy klientom MOPS w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. za 2012 r.

Powody przyznawania pomocy mieszkańcom Ostrowca Św. przez MOPS są zróżnicowane i przedstawiają się następująco: ubóstwo – 1 440 rodzin, bezrobocie – 1 191 rodzin, niepełnosprawność – 1 137 rodzin, długotrwała lub ciężka choroba – 512 rodzin, alkoholizm – 331 rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (problemy) – 211 rodzin, potrzeba ochrony macierzyństwa – 124 rodziny, przemoc w rodzinie (ofiary i sprawcy przemocy) – 101 rodzin. Podstawową przyczyną ubiegania się o pomoc jest ubóstwo, będące następstwem między innymi trudnej sytuacji na rynku pracy wynikającej z wysokiej stopy bezrobocia na terenie miasta.

Świadczenia, jakie mogą otrzymywać klienci MOPS w ramach pomocy społecznej dzielą się na: pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń pieniężnych należą: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy. Zaś do świadczeń niepieniężnych zalicza się m. in.:

posiłki, w tym dla dzieci, schronienie, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze. W poniższej tabeli zawarte są najczęstsze formy pomocy udzielanej klientom MOPS, z wyszczególnieniem ogólnych kwot świadczeń.

Tabela 25. Formy udzielonej pomocy klientom MOPS w 2012 r.

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
1.	Zasiłki stałe - ogółem	540	5 187	2.004.128
2.	Zasiłki okresowe - ogółem	592	2 322	1.000.000
4.	Posiłek	1 142	145 386	1.033.760
6.	Usługi opiekuńcze - ogółem	209	36 728	885.679
7.	Zasiłki celowe - ogółem	1 364	-	573.123
8.	Sprawienie pogrzebu	8	8	16.340

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w 2012 r.

Formy pomocy dla klientów pomocy społecznej są zróżnicowane i stosowne do ich sytuacji materialno-bytowej i osobistej. Najczęściej przyznawanymi świadczeniami są świadczenia finansowe w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych. Oprócz wsparcia materialnego, osoby te otrzymują pomoc w postaci pracy socjalnej, która jest działalnością zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W ramach pracy socjalnej prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo, z którego rocznie korzysta średnio ok. 14 000 osób.

Pracownik socjalny, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, dysponuje narzędziem w postaci kontraktu socjalnego, mającego na celu wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu osób lub rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W dokumencie tym określa się sposoby współdziałania osoby z Ośrodkiem w rozwiązywaniu jej problemów. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymanie jego postanowień mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z funduszy pomocy społecznej. Liczba zawartych przez pracowników socjalnych kontraktów z klientami MOPS w analizowanym okresie wynosi: w 2010 r. – 249, 2011 r. – 172, 2012 r. – 269.

Tabela 26. Wskaźnik pauperyzacji osób korzystających z pomocy MOPS w stosunku do liczby mieszkańców Ostrowca Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wskaźnik	2010	2011	2012
1.	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	5 150	4 781	4 870
2.	Liczba mieszkańców miasta Ostrowca Św.	73 847	73 300	72 871
3.	Współczynnik pauperyzacji %	6,97	6,53	6,66
4.	Zmiana współczynnika %		- 0,44	+ 0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Współczynnik pauperyzacji, czyli stosunek liczby osób, które korzystają z pomocy społecznej do ogólnej liczby ludności miasta Ostrowca Św. w 2012 r., ukształtował się na poziomie 6,66% i był o 0,13% wyższy w stosunku do roku ubiegłego. Natomiast wskaźnik pauperyzacji w 2011 r. wyniósł 6,57 % i był o 0,44% niższy w stosunku do jego ogólnej wartości w 2010 r. W analizowanym okresie 2010 – 2012 zauważalny był spadek osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców.

Charakterystyka osób korzystających z pomocy społecznej MOPS

Z analizą zasobów pomocy społecznej związana jest także charakterystyka osób korzystających ze wsparcia Ośrodka. Analiza ta opiera się na materiałach ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS za okres 2010 – 2012, które uwzględniają kategorie: wiek, płeć i typy rodziny. Dane te prezentuje tabela nr 27 i wykres nr 4.

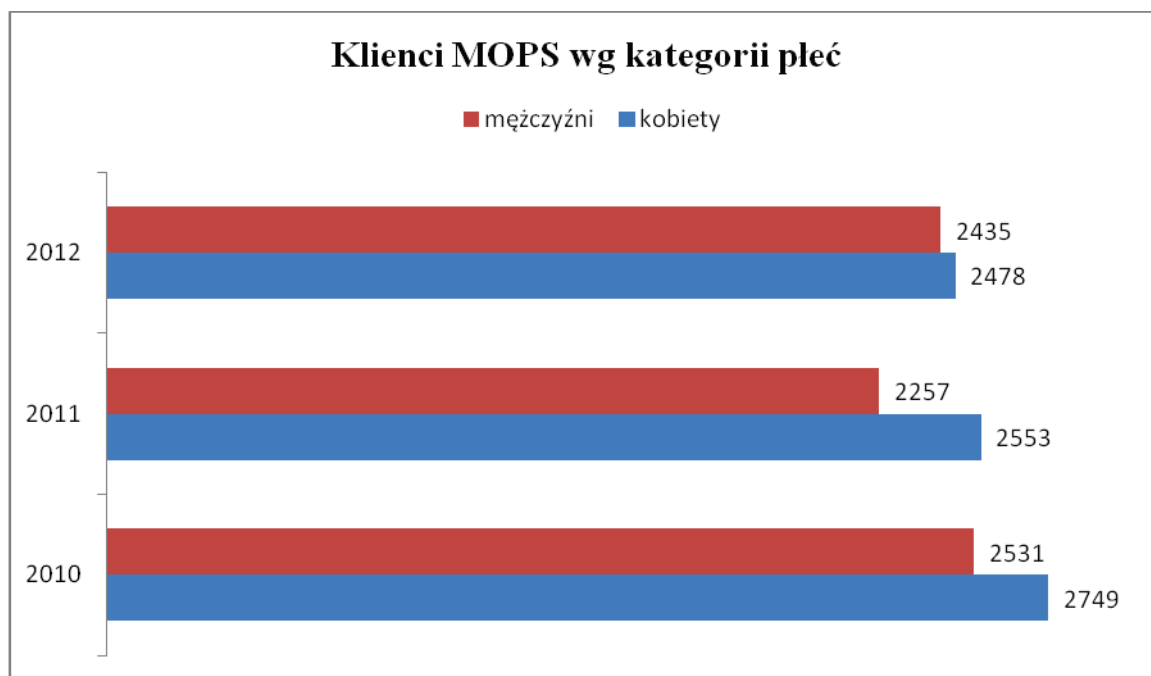
Tabela 27. Liczba osób korzystających z pomocy MOPS wg kategorii wiek w latach 2010 - 2012.

Lp.	Wskaźnik	2010		2011		2012	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
1.	Wiek 0 - 17	829	920	748	810	792	840
2.	Wiek produkcyjny	1 520	1 370	1 420	1 265	1 347	1 416
3.	Wiek emerytalny	400	241	385	182	339	179
	Ogółem	2 749	2 531	2 553	2 257	2 478	2 435

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Przeprowadzona analiza osób korzystających z pomocy wg kategorii wiek wskazuje na trzy ich grupy. Pierwsza z nich, najliczniejsza, to osoby w wieku produkcyjnym. Kolejna grupa jest reprezentowana przez kobiety w wieku emerytalnym. Następną stanowią dzieci i młodzież w wieku od 0 – 17 lat. W analizowanej kategorii „wiek” zauważalny jest wysoki udział dzieci i młodzieży

wśród ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W ujęciu socjologicznym owe zjawisko nazywane jest „juwenalizacją biedy” tzn. nadreprezentacją dzieci w populacji osób ubogich. Należy podkreślić również, iż zjawisko to stanowi większe zagrożenie biedą wśród dzieci niż wśród osób dorosłych.

Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy MOPS na przestrzeni lat 2010 – 2012.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań: oceny zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla Gminy Ostrowiec Św. i rocznych MOPS.

Z analizy danych wynika, iż z pomocy MOPS korzysta zdecydowanie więcej kobiet. Największa liczba kobiet korzystała z pomocy w 2010 r., tj. 2 749. Liczba mężczyzn jest znacznie mniejsza w porównaniu do liczby wszystkich osób korzystających ze wsparcia i nie ma tendencji wzrostowej.

Tabela 28. Typy rodzin korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Typ rodziny	L. rodz. i osób w tych rodz. - 2010	L. rodz. i osób w tych rodz. - 2011	L. rodz. i osób w tych rodz. - 2012
1.	Rodziny wielodzietne	206 / 1084	139 / 904	182 / 926
2.	Rodziny niepełne	411 / 1267	383 / 1151	397 / 1149
3.	Rodziny zastępcze	17 / 57	20 / 91	30 / 120
4.	Mniejszości narodowe	6 / 14	9 / 24	3 / 9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MOPS w latach 2010 – 2012.

Z pomocy społecznej najczęściej korzystają rodziny niepełne, a w następnej kolejności rodziny wielodzietne. Analizę osób korzystających z pomocy społecznej przeprowadzono z uwzględnieniem trzech kategorii: płeć, wiek, typ rodziny. Pierwsza kategoria wskazuje, że to kobiety najczęściej korzystają ze wsparcia Ośrodka. W aspekcie wieku należy stwierdzić, iż osoby w wieku produkcyjnym stanowią najliczniejszą grupę wśród klientów MOPS. Drugą w tej kategorii stanowią kobiety w wieku emerytalnym. Wśród typów rodzin dominują rodziny niepełne.

MOPS podejmuje ponadto dodatkowe zadania na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jednym z nich jest realizowanie projektów w partnerstwie współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej pod nazwą „Wspólna Sprawa”. Jego celem jest stworzenie osobom bezrobotnym większych szans i możliwości aktywizacji zawodowej. Ośrodek uczestniczy także w programach osłonowych ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, takich jak: dożywianie dzieci z rodzin ubogich, realizowane głównie w szkołach i przedszkolach. Jednym z istotnych zadań Ośrodka jest również obejmowanie wsparciem - poprzez przydzielenie asystenta rodziny - rodzin niezaradnych życiowo.

13. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych miasta

Ubóstwo

Identyfikację najważniejszych problemów społecznych przedstawiamy chronologicznie wg katalogu powodów udzielania pomocy, wyszczególnionego w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Ubóstwo jest jednym z najpowszechniejszych problemów ubiegania się o wsparcie z funduszy publicznych w kraju. Bieda w aktualnej rzeczywistości społecznej jest zjawiskiem złożonym i jest uwarunkowana czynnikami: społecznymi, ekonomicznymi, demograficznymi. Przestrzenna analiza zjawiska ubóstwa pozwala na stwierdzenie, iż występuje ono wszędzie tam gdzie jest trudna sytuacja na rynku pracy, bezrobocie strukturalne, tereny o słabo rozwiniętej działalności pozarolniczej, niski poziom infrastruktury. Wśród czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem wymienia się: młody wiek lub wiek poprodukcyjny, płeć, niski poziom wykształcenia, strukturę rodziny, niepewne źródło dochodów, niskie wynagrodzenie, przy współistnieniu takich dysfunkcji, jak niepełnosprawność spowodowana złym stanem zdrowia lub uzależnienia. Omawiając problem ubóstwa należy uwzględnić jego przyczyny i skutki, które naprzemiennie na siebie oddziałują i najczęściej występują zespołowo, a nawet nawarstwiają się.

Czynnikiem korelującym z ubóstwem jest bezrobocie. Na terenie miasta Ostrowca Św. na dzień 31.12.2012 r. było zarejestrowanych w PUP 5 573 osoby bezrobotne, z czego 1 191 osób zgłosiło się o pomoc z MOPS. Dane wskazujące liczbę osób bezrobotnych korzystających z MOPS przedstawia tabela nr 29.

Tabela 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej MOPS w Gminie Ostrowiec Św. z powodu ubóstwa w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wskaźnik	2010	2011	2012
1.	Liczba rodzin	1 659	1 473	1 440
2.	Liczba osób w rodzinach	3 399	3 389	3 286

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań realizowanych zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, iż liczba rodzin zagrożonych zjawiskiem ubóstwa i korzystających z pomocy MOPS od 2010 r. wykazuje tendencję spadkową, jednak nadal jest to dość wysoki odsetek osób o niewystarczających dochodach.

Jedną z cech ubóstwa jest feminizacja, która jest związana z sytuacją kobiet na rynku pracy, a mianowicie wyższym bezrobociu wśród kobiet, długotrwałym bezrobociem, trudnościami kobiet w powrocie na rynek pracy po macierzyństwie. W analizowanym okresie od 2010 r. do 2012 r. w PUP zarejestrowanych było znacznie więcej kobiet niż mężczyzn. Na dzień 31.12.2012 r. status osoby bezrobotnej posiadały 2 933 kobiety na 5 573 osoby bezrobotne. W sferze dochodów zarobki kobiet są o 20 % niższe od zarobków mężczyzn, zaś w dziedzinie emerytur dochody ich są o 30 % niższe niż mężczyzn. Ponadto z powodu niskich dochodów i trudnej sytuacji materialnej kobiety częściej korzystają z pomocy społecznej. Problemy te pojawiają się na mikropoziomie rodziny i gospodarstwa domowego, mając jednocześnie negatywny wpływ na jej funkcjonowanie.

Młody wiek osób (w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat) stanowi kolejną cechę biedy związaną z trudną sytuacją na rynku pracy. Osoby młode stanowią znaczną liczbę wśród osób bezrobotnych, będących jednocześnie absolwentami różnych szkół. Wielu młodych bezrobotnych legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracodawcy natomiast nie przejawiają zainteresowania osobami bez doświadczenia zawodowego. Osoby te z powodu braku pracy i własnych dochodów mają problem z usamodzielnieniem się i założeniem rodziny. Sytuacja taka jest często przyczyną konfliktów w obrębie rodziny.

Ubóstwem zagrożone są szczególnie rodziny niepełne i wielodzietne, które wychowują troje i więcej dzieci. W ewidencji MOPS na przestrzeni lat 2010 – 2012 zarejestrowano 227 rodzin niepełnych i 156 rodzin wielodzietnych ubiegających się o wsparcie z Ośrodka. Jedną z form pomocy dla takich rodzin jest dożywianie dzieci na terenie przedszkola, szkoły (w dni nauki). Od kilku lat ostrowiecki MOPS uczestniczy w krajowym programie pod nazwą „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W pierwszej kolejności korzystają z niego dzieci do 7-go roku życia i uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz osoby samotne, w podeszłym wieku, chore lub niepełnosprawne. Wskaźniki dzieci dożywianych w przedszkolach i szkołach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Liczba dożywianych dzieci z rodzin ubogich w przedszkolach i szkołach w ramach udziału MOPS w programie osłonowym w latach 2010 - 2012.

Lp.	Wskaźniki	2010	2011	2012
1.	Dożywianie dzieci do 7 r.ż. oraz uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	820	809	827
	liczba wydanych posiłków tym dzieciom	83 563	91 635	96 539
2.	Pomoc udzielana przez ośrodek w formie posiłku dla dziecka zgłoszonego przez dyrektora szkoły lub przedszkola	3	42	80
	Liczba wydanych posiłków tym dzieciom	248	2 105	8 618

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań realizacji zadań wykonywanych przez MOPS Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.

Z analizy danych zamieszczonych w tabeli nr 30 wynika, że liczba dzieci dożywianych do 7 roku życia oraz uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej utrzymuje się na zbliżonym poziomie, tj. ok. 800 dzieci rocznie. Największa liczba dzieci, która skorzystała z posiłków w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2012 r. wyniosła 827 dzieci, (wydano 96 539 obiadów).

Ponadto należy nadmienić, iż zgodnie z treścią programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wprowadzono nowy przepis, z którego wynika, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola udziela pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie właściwy ośrodek pomocy społecznej o konieczności udzielenia takiej pomocy. Z tej formy pomocy w 2010 r. skorzystało 3 dzieci, (wydano 248 posiłków), a w 2012 r. ich liczba wzrosła już do 80 (wydano 8 618 posiłków).

Kolejną przyczyną ubóstwa jest trudna sytuacja na rynku pracy - bezrobocie. Charakterystyka zjawiska bezrobocia została obszernie przedstawiona w części: „Lokalny rynek pracy w Ostrovcu Świętokrzyskim”. W tym miejscu przedstawia się jedynie analizę trudnej sytuacji materialnej osób bezrobotnych. Brak pracy ogranicza pozyskiwanie funduszy na podstawowe zaspokojenie potrzeb osób i rodzin, co niejednokrotnie ogranicza prawidłowe ich funkcjonowanie. Sytuacja taka generuje dodatkowe problemy, których osoby te nie są w stanie samodzielnie pokonać. Wiele osób bezrobotnych korzysta z pomocy MOPS, co przedstawiają dane zawarte w tabeli nr 31.

Tabela 31. Osoby bezrobotne korzystające z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Spadek/wzrost do roku ubiegłego
1.	2010	1 308	719	589	-
2.	2011	1 148	645	503	- 160 spadek
3.	2012	1 191	651	540	- 43 spadek

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Wykres 4. Osoby bezrobotne korzystające z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 - 2012.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 - 2012.

Ze wsparcia funduszy społecznych w 2010 r. skorzystało 1 308 osób i była to najwyższa liczba w analizowanym okresie. W okresie 2010 - 2012 liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy MOPS systematycznie spada. Z pomocy tutejszego Ośrodka korzysta więcej bezrobotnych kobiet niż mężczyzn.

W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni MOPS wnioskują udzielenie osobom bezrobotnym nie tylko wsparcia finansowego, ale kierują je np.: do podjęcia prac społecznie użytecznych, na szkolenia i kursy, celem pozyskania dodatkowych umiejętności do wykonywania pracy oraz motywują do poszukiwania pracy we własnym zakresie. Wykaz form pomocy dodatkowej dla osób bezrobotnych został przedstawiony w tabeli nr 32.

Tabela 32. *Formy pomocy dla osób bezrobotnych korzystających z pomocy MOPS w latach 2010 - 2012.*

<i>Lp.</i>	<i>Forma pomocy</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Osoby skierowane do Centrum Integracji Społecznej	99	92	171
2.	Osoby skierowane do prac społecznie użytecznych	54	67	x
3.	Osoby, które podjęły prace społecznie użyteczne	54	67	x
4.	Osoby bezrobotne, które znalazły zatrudnienie	157	157	131
5.	Osoby skierowane na szkolenia w ramach projektu	133	133	67
6.	Osoby, które ukończyły szkolenia w ramach projektu	128	128	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

W 2012 r. do Centrum Integracji Społecznej zostało skierowanych 171 osób długotrwale bezrobotnych. W analizowanym okresie liczba osób skierowanych na zajęcia do wymienionej placówki wzrosła prawie dwukrotnie. Zatrudnienie we własnym zakresie w 2012 r. znalazło 131 osób bezrobotnych. Kolejną formą pomocy było skierowanie 200 osób bezrobotnych na szkolenia.

Najtrudniejszym okresem dla osób pozostających bez pracy jest okres jesienno-zimowy i wczesnej wiosny z uwagi na brak prac sezonowych, dlatego w tym czasie najczęściej korzysta ich z pomocy MOPS. Znaczna liczba bezrobotnych osób podejmuje prace sezonowe, np.: w budownictwie, w przemyśle, w rolnictwie i na plantacjach (szczególnie kobiety przy zrywaniu owoców). Wynagrodzenie pozyskiwane z pracy sezonowej jest na poziomie minimalnym i nie zawsze w dłuższym okresie czasu wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb osób i rodzin. Dużą popularnością cieszy się także tzw. wewnętrzna migracja zarobkowa, w okresie letnim, wakacyjnym do miejscowości wczasowo-turystycznych. Ponadto wiele osób bezrobotnych w celach zarobkowych wyjeżdża za granicę.

Przyczyny ubóstwa na terenie miasta Ostrowca Św. są zróżnicowane, wśród których wymienia się:

- wysoką stopę bezrobocia w mieście w ogóle, a w wśród kobiet szczególnie,
- przeciętny dochód z wynagrodzenia na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znacząca część osób otrzymuje wynagrodzenie na poziomie płacy minimalnej,
- nakładające się problemy w rodzinach,
- nieumiejętność korzystania ze wsparcia, poradnictwa w zakresie poszukiwania pracy,
- dziedziczenie syndromu bezrobocia połączonego z uzależnieniem od różnych form pomocy w środowisku lokalnym.

Bezdomność

Bezdomność, jako skrajny przejaw wykluczenia społecznego, jest poważną kwestią społeczną. Skutki tego zjawiska odczuwają nie tylko osoby doświadczone tym problemem, ale także całe społeczeństwo.

Zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uznaje się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.”

Osoba bezdomna może więc nie posiadać własnego mieszkania, ani meldunku na pobyt stały, bądź też może być zameldowana, nie mając możliwości powrotu do tego miejsca zamieszkania.

Wśród przyczyn bezdomności wymienia się w szczególności:

- 1) brak własnych dochodów, bezrobocie,
- 2) rozpad rodzin poprzez zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji,
- 3) eksmisje – prawny nakaz opuszczenia lokalu, spowodowany w większości przypadków zadłużeniem lokatorów z tytułu opłat mieszkaniowych,
- 4) choroby psychiczne i niepełnosprawność fizyczna,
- 5) uzależnienia,
- 6) opuszczenie zakładu karnego, przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania,
- 7) przemoc w rodzinie,
- 8) konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej.

Bezdomni przebywający na terenie Gminy, będący beneficjentami MOPS, to głównie mężczyźni. Ich liczba w 2010 r. nie przekroczyła 84 osób, co stanowi to 0,11% ogółu mieszkańców miasta (73 369 osób - wg stanu na dzień 31.12.2010 r.). W 2011 r. liczba osób bezdomnych wzrosła o 10 i wyniosła 94, co stanowi to 0,13% do ogólnej liczby mieszkańców miasta (72 572 osób wg stanu na dzień 31.12.2011 r.). W 2012 r. ogólna liczba osób bezdomnych wynosiła 94. Kobiety stanowiły grupę jedynie 5 osób.

Prawie połowa osób bezdomnych korzysta z różnego typu pomocy przez okres dłuższy niż 5 lat, np. w formie: obiadów, schronienia, zasiłków stałych, celowych, okresowych. Duży odsetek stanowią bezdomni korzystający z pomocy nie dłużej niż 3 lata, którzy otrzymują najczęściej pomoc doraźną - w okresie jesienno-zimowym.

Przeprowadzona analiza dokumentów zgromadzonych przez pracowników socjalnych MOPS wskazuje, że modelową osobą bezdomną, korzystającą z pomocy ośrodka jest czterdziestoletni, rozwiedziony i bezrobotny mężczyzna, posiadający wykształcenie zawodowe, chorujący przewlekle. Często ma on problem z nadużywaniem alkoholu oraz jest niechętny do wprowadzania zmian w swoim życiu i podejmowania współpracy w zakresie przystąpienia do realizacji Indywidualnego Programu Wychodzenia z Bezdomności.

Skala zjawiska bezdomności w Ostrowcu Św. zwraca uwagę na konieczność dalszych poszukiwań sposobów rozwiązywania problemu bezdomności i nieprzystosowania niektórych osób do funkcjonowania w społeczeństwie.

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub okresowego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać nie tylko w aspekcie zdrowotnym, ale także zawodowym i społecznym.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Dla mieszkańców z terenu miasta Ostrowca Św. w 2012 r. wydano:

- 709 orzeczeń dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 1 081 orzeczeń dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 202 orzeczeń dla osób z lekkim stopniem niepełnosprawności,
- 246 orzeczeń dla dzieci do 16-go roku życia.

W 2012 r. wydano w sumie 2 238 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności dla osób z terenu miasta. Wiele z tych osób, a zwłaszcza ze znacznym stopniem niepełnosprawności, wymaga stałej opieki osób drugich z powodu niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Drugą instytucją stwierdzającą niezdolność do pracy (w celach rentowych) jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Osoby z powodu złego stanu zdrowia otrzymują uprawnienia do świadczeń finansowanych z ZUS-u.

Do renty mają prawo osoby całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji oraz częściowo niezdolne do pracy. Ze świadczeń rentowych w analizowanym okresie korzystało:

- w 2010 r. - 2 974 osoby,
- w 2011 r. - 2 845 osób,
- w 2012 r. - 2 796 osób.

Osoby niepełnosprawne napotykają na liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Trudności te często przybierają postać różnych barier np.: architektonicznych, psychicznych, materialnych i prawnych, które często okazują się dla osoby niepełnosprawnej nie do pokonania, przez co często powodują brak wiary w siebie i niskie poczucie własnej wartości.

Z problematyką wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych wiąże się także pomoc dzieciom niepełnosprawnym, co do których należy zwracać szczególną uwagę na ich rozwój. Bardzo ważne jest aby takie dzieci wspomagane były przez odpowiedni system edukacji oraz wczesnymi oddziaływaniami interwencyjnymi. Dzieci niepełnosprawne wymagają dostosowania do nich specjalnych metod pracy, nauczania, a także odpowiednich zasobów instytucjonalnych. Działania w stosunku do dzieci oraz młodzieży niepełnosprawnej powinny być ukierunkowane na normalizację warunków życia, integrację społeczną, edukację oraz rehabilitację.

Należy także mieć świadomość, iż rodzina, w której zamieszkuje niepełnosprawna osoba jest znacznie obciążona poprzez np.: wzrost wydatków na leki, artykuły żywnościowe, sanitarne, problemy wynikające z trudności w podejmowaniu pracy zawodowej z uwagi na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad osobą niepełnosprawną. W konsekwencji powoduje to ograniczenie dochodów, pogarsza sytuację materialną i społeczną takich rodzin. Dlatego też należy poświęcić szczególną uwagę specyficze pomocy rodzinom z osobą niepełnosprawną, jak i osobie niepełnosprawnej zamieszkującej samodzielnie. Powinno dążyć się w tym zakresie do rozwoju środowiskowych systemów wsparcia społecznego, do których zalicza się:

- budowanie i rozbudowanie instytucji społecznych, zajmujących się osobami niepełnosprawnymi,
- organizowanie i szkolenie kadr do pracy w tych instytucjach,
- organizowanie poradnictwa specjalistycznego,
- rozwijanie środowiskowych usług opiekuńczych,
- promowanie rozwoju wolontariatu,
- rozwój ruchu samopomocy.

Osoba bezrobotna niepełnosprawna jest to osoba zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, obowiązującym w danym zawodzie lub służbie. Ponadto, osoba taka, powinna być zarejestrowana w urzędzie pracy. Osoby niepełnosprawne z uprawnieniami do własnych świadczeń finansowych nie podlegają rejestracji w PUP. Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych jest niekorzystna na terenie miasta Ostrowca Św. i wiele z nich figuruje w ewidencji PUP jako osoby poszukujące pracy.

Tabela 33. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Bezrobotni niepełnosprawni</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Mężczyźni	317	251	306
2.	Kobiety	239	289	340
Ogółem		556	540	646

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010- 2012.

Z analizy danych wynika, że najczęściej osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowało się w PUP w 2012 r., tj. 646 osób, w tym 340 kobiet i 306 mężczyzn, a ich liczba wzrosła o 106 osób w porównaniu do roku 2011. W stosunku do ogólnej liczby wszystkich osób zarejestrowanych w PUP, co dziesiąta osoba jest osobą niepełnosprawną.

Kolejnym znaczącym problemem osób niepełnosprawnych jest trudna sytuacja materialna z powodu niskich dochodów, rent czy braku dochodu niezbędnego do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Wiele z osób niepełnosprawnych systematycznie korzysta z pomocy społecznej, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Liczba osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Kobiety	516	565	510
2.	Mężczyźni	613	660	627
Ogółem		1 129	1 225	1 137

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w latach 2010 - 2012.

Z powyższych danych wynika, że osoby z orzeczoną niepełnosprawnością stanowią piątą część wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej MOPS. Najwięcej osób niepełnosprawnych korzystało z pomocy w 2011 r. Przeważającą grupę wśród nich stanowili mężczyźni. Osoby te otrzymują wsparcie w postaci zasiłków stałych, zasiłków okresowych i zasiłków celowych, stanowiących najczęściej dofinansowanie do leków i leczenia.

Ograniczona sprawność psychofizyczna osób w połączeniu z podeszłym wiekiem wymaga odmiennych form pomocy dostosowanych do niepełnosprawności. Osoby te jednak najczęściej mają problem z samoobsługą czy wychodzeniem z domu. Dlatego MOPS świadczy dla takich osób usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz przygotowanie i dowóz obiadu.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W ramach specjalistycznych usług

opiekuńczych realizowane są także dowozy osób do placówek służby zdrowia, placówek rehabilitacyjnych, ośrodków wsparcia prowadzonych przez Gminę. Rodzaje udzielanej pomocy osobom niepełnosprawnym przedstawia tabela nr 35.

Tabela 35. Liczba osób korzystających z różnych usług opiekuńczych świadczonych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Usługi opiekuńcze	114	113	120
2.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	46	20	23
3.	Usługi opiekuńcze w formie pomocy sąsiedzkiej	3	6	3
4.	Liczba świadczeń w formie dowozu obiadów do domu	80	65	69
5.	Liczba dowiezionych obiadów w roku	11 910	9 361	8 478

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w latach 2010 - 2012.

Z analizy w/w danych wynika, że najwięcej osób z ograniczoną zdolnością do samoobsługi korzysta z podstawowych usług opiekuńczych. Natomiast ze specjalistycznych usług opiekuńczych korzysta nieznaczna grupa osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Kolejną usługą opiekuńczą świadczoną w znacznej ilości dla podopiecznych MOPS jest dowóz obiadów do miejsca ich zamieszkania.

Istotnym zagadnieniem wśród osób korzystających z usług opiekuńczych jest ich płeć i stopień niepełnosprawności; dane w tym zakresie zawiera tabela nr 36.

Tabela 36. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych świadczonych przez MOPS w Ostrowcu Św. wg kategorii: płeć i stopień niepełnosprawności w latach 2010 - 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Kobiety	142	134	144
2.	Mężczyźni	50	48	65
3.	Znaczny stopień niepełnosprawności	96	89	92
4.	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	12	13	16
5.	Lekki stopień niepełnosprawności	1	3	2
6.	Osoby umieszczone w DPS	2	1	3
7.	Osoby umieszczone w ZOL-u	-	-	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w latach 2010 - 2012.

Z usług opiekuńczych świadczonych przez MOPS najczęściej korzystają kobiety. Mniej liczną grupę stanowią mężczyźni. Ta forma pomocy świadczona jest w przeważającej części dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i wymagających systematycznej opieki osób drugich. Osoby te niejednokrotnie z powodu pogorszenia stanu zdrowia umieszczane są w specjalistycznych placówkach zapewniających całodobową opiekę.

Jednym z powodów korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała choroba, określana, z medycznego punktu widzenia, jako choroba przewlekła. Wyeliminowanie jej skutków jest bardzo trudne czy wręcz niemożliwe. Leczenie wymaga znacznych nakładów finansowych przez dłuższy okres czasu. Problem ten w wielu przypadkach utrzymuje się latami, dolegliwości zdrowotne nie mijają, a nawet się nasilają. Sytuacja taka najczęściej związana jest z wiekiem. Osoby takie oprócz leczenia farmakologicznego wymagają opieki ze strony osób drugich.

Znaczącą grupę wśród klientów MOPS stanowią osoby starsze i przewlekle chore, które systematycznie korzystają ze zróżnicowanych form pomocy. Podstawowe informacje w tym zakresie przedstawia tabela nr 37.

Tabela 37. Liczba osób starszych i przewlekle chorych wg kategorii wiek korzystających ze świadczeń MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Osoby do 60 roku życia	42	21	36
2.	Osoby od 61 do 75 lat (podeszły wiek)	88	152	97
3.	Osoby od 76-90 (wiek starczy)	107	76	71
4.	Osoby powyżej 90 lat (wiek sędziwy, długowieczność)	13	13	24
Ogółem		250	262	228
6.	Nowe środowiska	65	73	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w latach 2010 - 2012.

Z powyższych danych wynika, że osoby starsze i przewlekle chore korzystające ze wsparcia MOPS w latach 2010 - 2012 stanowią grupy zróżnicowane liczebnie pod względem wieku. Najbardziej liczną grupę stanowią osoby w wieku 61–75, z tendencją spadkową w 2012 r. Natomiast dwukrotnie zwiększyła się w 2012 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku sędziwym - powyżej 90 roku życia.

Znaczącą grupę wśród osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, stanowią osoby z zaburzeniami psychicznymi. O słabej kondycji psychicznej osób i ich wzrastającej liczbie na terenie miasta Ostrowca Św. traktuje część „System opieki zdrowotnej i problem uzależnień”, w tym miejscu analiza ogranicza się do świadczonego dla nich wsparcia przez MOPS.

Tabela 38. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystająca z MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1.	Kobiety	125	154	136
2.	Mężczyźni	129	116	93
	Razem	254	270	229

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w latach 2010 – 2012.

Z analizy danych zawartych w w/w tabeli wynika, że najwięcej osób zaburzonych i chorych psychicznie zgłosiło się po pomoc w 2011 r. Przeważającą część tej grupy stanowią kobiety. Wiele osób z zaburzeniami psychicznymi i chorych psychicznie, w ramach prowadzonej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, jest motywowanych do leczenia, kompletowania dokumentów celem złożenia wniosku o uzyskanie stopnia niepełnosprawności.

Dla takich osób w strukturach MOPS funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, będący dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem tej placówki jest optymalne usamodzielnienie społeczne osób niepełnosprawnych psychicznie. Specjalistycznymi usługami w ŚDS w 2012 r. objętych było łącznie 49 osób (32 kobiety i 17 mężczyzn) w wieku od 19 lat z ustalonymi stopniami niepełnosprawności znacznym, umiarkowanym i lekkim.

Podsumowując należy stwierdzić, że niepełnosprawność jest poważnym problemem na terenie miasta Ostrowca Św., mogącym prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego bardzo ważne jest aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych w sposób zorganizowany.

Przemoc w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie jest dramatycznym i złożonym problemem społecznym. Kierunki działań w zakresie przeciwdziałania tej przemocy wyznacza ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (w połączeniu z zadaniami pomocy społecznej). Jednostki organizacyjne pomocy społecznej są jednym z podmiotów odpowiedzialnych za organizowanie pomocy osobom pokrzywdzonym w wyniku przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako: „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zachowanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) wymaga zaangażowania pięciu podmiotów: policji, pomocy społecznej, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i oświaty. Najwięcej interwencji domowych podejmuje jednak Policja i pracownicy socjalni.

Z informacji otrzymanych z Policji wynika, że w 2010 r. odnotowano ogółem 441 interwencji domowych dotyczących przemocy domowej. W 2011 r. ich liczba utrzymała się na zbliżonym poziomie i wyniosła 444 przypadki. Najniższą liczbę 123 przypadków przemocy domowej zgłaszanych w ramach interwencji odnotowano w 2012 r.

Tabela 39. Liczba osób doznających przemocy domowej w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Osoby doznające przemocy</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Kobiety	251	257	65
2.	Mężczyźni	50	42	6
3.	Dzieci do 13 lat	108	105	51
4.	Dzieci od 13 - 18 lat	32	40	1
	Ogółem	441	444	123

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

Uzyskane z Policji informacje dotyczące rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie potwierdzają, że osobami doświadczającymi przemocy w przeważającej części są kobiety i dzieci, a sprawcami przemocy - mężczyźni. Mężczyźni stosujący przemoc najczęściej są pod wpływem alkoholu: w 2010 r. było ich 198, a w następnym roku 183. W 2012 r. Policja odnotowała 19 sprawców będących w stanie nietrzeźwości w chwili stosowania przemocy. Kolejnym działaniem podejmowanym przez Policję (poza doraźnymi interwencjami), jest sporządzanie aktów oskarżenia z art. 207 § 1 kk wobec sprawców przemocy. W analizowanym okresie ich liczba systematycznie wzrasta. W 2010 r. do Prokuratury zostało przesłanych 8 aktów oskarżenia, w 2011 r. - 13, a najwięcej w 2012 r. - 32.

Z informacji uzyskanych z Prokuratury Rejonowej w Ostrowcu Św. wynika, że w zakresie spraw związanych z przemocą w rodzinie, największą liczbę stanowią zawiadomienia o znęcaniu się nad kobietami i dziećmi przez mężczyzn. Najczęściej występują sytuacje fizycznego znęcania się nad kobietą i psychicznego nad dziećmi.

Liczbę postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w Ostrowcu Św. o czyn z art. 207 § 1 kk i sposób ich zakończenia przedstawia tabela nr 40.

Tabela 40. Liczba postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w Ostrowcu Św. o czyn z art. 207 § 1 kk w latach 2010 - 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Liczba aktów oskarżenia skierowanych do Sądu	28	36	17
2.	Liczba postępowań zakończonych umorzeniem sprawy	36	18	8
3.	Liczba odmów wszczęcia postępowania przygotowawczego	128	147	96
Razem		192	201	121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Prokuratury Rejonowej w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.

Postępowania w sprawach przemocy w rodzinie mogą zakończyć się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu lub umorzeniem postępowania. Główną przyczyną umorzeń postępowań związanych z przemocą jest odmowa składania zeznań ze strony najbliższych osób, które korzystają z przysługującego im prawa odmowy zeznania, wynikającego z art. 182 kk. Należy jednak zauważyć, że w analizowanym okresie systematycznie spada liczba spraw zakończonych umorzeniem postępowania sprawy.

Zgodnie z art. 207 § 1 kk wobec sprawców przemocy sąd orzeka kary w różnych formach: od dozoru kuratorskiego poprzez zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, aż do osadzenia w zakładzie karnym. Dane w tym zakresie zawiera tabela nr 41.

Tabela 41. Liczba sprawców przemocy skazanych przez Sąd Rejonowy w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Liczba orzeczonych kar pozbawienia wolności:	31	15	17
• z warunkowym zawieszeniem kary	31	12	14
• z orzeczonym dozorem kuratora	20	8	14
• kara ograniczenia wolności	1	1	-
• ponownie ukarani sprawcy przemocy	-	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Ostrowcu Św.

Z powyższych danych wynika, że liczba sprawców przemocy systematycznie się zmniejsza. Sąd stosował wobec sprawców zróżnicowane formy kar, jednak żaden sprawca nie został przymuszony do uczestnictwa w grupie korekcyjno-edukacyjnej, celem uzyskania efektu korygowania niewłaściwych zachowań.

Od 2012 r. systematycznie sporządzane są „Niebieskie Karty” z osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Dokumenty te sporządzane są w przeważającej części przez Policję,

a znacznie rzadziej przez pracowników socjalnych. Wypełnione „Niebieskie Karty” są podstawą do podejmowania różnych działań przez instytucje działające na rzecz ofiar przemocy.

Dane uzyskane z różnych instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazują na poniższe wnioski:

- ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci,
 - sprawcami przemocy domowej są mężczyźni, a sporadycznie kobiety,
 - problem przemocy domowej ma ścisły związek z problemem nadużywania alkoholu,
 - zauważalny jest spadek liczby policyjnych interwencji domowych oraz tych, które kończą się wypełnieniem „Niebieskiej Karty”,
 - najczęściej stosowanymi formami przemocy są: przemoc psychiczna i fizyczna,
 - przeszkodą w efektywnej pracy na rzecz ofiar przemocy jest brak współpracy osoby doznającej przemocy ze służbami specjalizującymi się w jej przeciwdziałaniu,
 - minimalna liczba sprawców przemocy podejmuje zajęcia w grupie korekcyjno-edukacyjnej,
 - osoby uwikłane w zjawisko przemocy zbyt krótko korzystają ze specjalistycznego wsparcia,
- wzrost liczby oskarżeń (w wyniku postępowań przygotowawczych) o czyn z art. 207 § 1 kk.

Bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Źródłem niewydolności funkcjonowania rodzin jest trudna sytuacja materialna, mieszkaniowa, bezrobocie, niekorzystne wzorce rodzinne, konsekwencje problemu alkoholowego w rodzinie, brak umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, brak umiejętności wychowywania własnych dzieci, niedojrzałość emocjonalna, problemy zdrowotne, niepełnosprawność, rozkład pożycia małżeńskiego, częste zmiany partnerów. W rodzinach takich często występuje przemoc skierowana wobec partnera lub dzieci.

Szczególne trudności z wywiązywaniem się ze wszystkich obowiązków rodzicielskich mają głównie rodziny niepełne i wielodzietne. Niezaspokojenie niezbędnych potrzeb w takich rodzinach i niewydolność opiekuńczo-wychowawcza najbardziej dotykają dzieci, które z powodu zaniedbań mają wiele problemów np.: gorsze wyniki w nauce, zły stan zdrowia, zaburzenia typu emocjonalnego, nerwice. Dzieci takie z powodu w/w sytuacji bywają odrzucane przez środowisko rodzinne, a więc szukają akceptacji wśród rówieśników, łącząc się z nimi w grupy subkulturowe, wagarują, uciekają z domu, a nawet popadają w konflikty z prawem.

Dzieci z tych rodzin często nie mają wyuczonej gotowości do podejmowania nowych zadań, a więc zatrzymują się na poziomie niedorobłości, nieodpowiedzialności, niesamodzielności. Istnieje prawdopodobieństwo, że dzieci te w przyszłości powielą obraz aktualnego funkcjonowania ich rodzin.

Rodziny wielodzietne i niepełne mają trudności z realizacją funkcji ekonomicznej, a w ślad za tym i opiekuńczo-wychowawczej. Wynika to z niskiego poziomu dochodów oraz ograniczonych

możliwości poprawy sytuacji materialnej przez podjęcie pracy. Niskie dochody, niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb, zmuszają te rodziny do korzystania z różnych form pomocy. Liczbę rodzin wielodzietnych i niepełnych korzystających z pomocy społecznej zawiera tabela nr 42.

Tabela 42. Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych korzystających z pomocy MOPS w okresie 2010 – 2012.

Lp.	Rodzaj rodziny	2010		2011		2012	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	Rodziny wielodzietne	206	1 084	239	904	182	926
2.	Rodziny niepełne	411	1 267	383	1 151	397	1 149

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w okresie 2010 – 2012.

W przeważającej części ze wsparcia finansowego środków pomocy społecznej korzystają rodziny niepełne, ale o wiele trudniejszą sytuację materialną mają rodziny wielodzietne. Pomoc udzielana jest w różnych formach stosownie do sytuacji osób w tych rodzinach.

W rodzinach z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego pracownicy socjalni przeprowadzają interwencje, w wyniku których stwierdzają różne nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu, co przedstawia tabela nr 43.

Tabela 43. Liczba rodzin, w których zostały przeprowadzone interwencje przez pracowników socjalnych MOPS w okresie 2010 - 2012.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba rodzin, w których przeprowadzono interwencje		
		2010	2011	2012
1.	Zaniedbania wobec małoletnich dzieci	36	32	34
2.	Problemy wychowawcze	54	53	60
3.	Zaniedbania środowiskowe	3	13	21
4.	Skierowane wnioski do Sądu Rodzinnego z powodu niewydolności wychowawczych rodziców	10	7	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w okresie 2010 - 2012.

Rodziny te w ramach prowadzonej z nimi pracy socjalnej motywowane są do własnej aktywności i podejmowania decyzji co do sposobu rozwiązywania problemów życiowych, poprzez

zawieranie kontraktu socjalnego, a także przy wykorzystaniu pomocy przydzielonego im asystenta rodziny.

Problem alkoholizmu

Oddziaływanie alkoholu na organizm człowieka jest zawsze wielokierunkowe, ma negatywne skutki i jest przyczyną wielu patologii społecznych. Uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, degradującą człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej. U osób uzależnionych od alkoholu można obserwować występowanie zjawisk psychologicznych tworzących wewnętrzne źródła stresu i trudności osobistych, które rzutują na nie realizowanie obowiązków życiowych.

W rodzinach z problemem alkoholowym dochodzi do poważnego naruszenia ich funkcjonowania z powodu zróżnicowanych zaniedbań wobec poszczególnych członków rodziny. Osoby uzależnione tracą stałe związki osobiste, rodzinne, zawodowe. W przypadkach uzależnień od alkoholu rolą pomocy społecznej jest przeciwdziałanie alkoholizmowi i tworzenie działań wspierających, ochronnych na rzecz członków rodziny. Szczególną pomocą, zwłaszcza materialną, otaczane są przede wszystkim dzieci. Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z pomocy społecznej stanowi tylko nieznaczną ich część z całej populacji osób nadużywających alkoholu.

Tabela 44. Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 - 2012.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
1.	Kobiety	84	79	92
2.	Mężczyźni	256	252	239
3.	Osoby zdiagnozowane	257	245	265
4.	Osoby niezdiagnozowane	83	86	66
5.	Osoby skierowane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11	8	10
6.	Osoby podejmujące terapię przeciwalkoholową	52	49	59
7.	Osoby utrzymujące abstynencję	181	206	217

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w okresie 2010 - 2012.

Osoby z problemem alkoholowym, którym przyznano pomoc z powodu negatywnych konsekwencji uzależnienia ciągle jednak stanowią liczną grupę. W ramach pracy socjalnej osoby te i ich rodziny otrzymują zróżnicowane wsparcie: od motywowania do leczenia i kierowania do terapeutów ds. uzależnień, uczestnictwa w grupie wsparcia AA, przez wydawanie skierowań

do psychologa, po kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych celem przymusowego leczenia odwykowego.

Ponadto pracownicy socjalni systematycznie współpracują z Ośrodkiem Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP”, Świętokrzyskim Ośrodkiem Terapii, a w niektórych sytuacjach, wspólnie z pedagogami, organizują pomoc dla dzieci dotkniętych skutkami uzależnień ich rodziców.

14. Problemy społeczne w Ostrowcu Świętokrzyskim w opinii społecznej (konsultacje społeczne)

Celem dokładnego zdiagnozowania problemów społecznych występujących w środowisku lokalnym w Ostrowcu Św. zostały dodatkowo przeprowadzone konsultacje społeczne. W tym celu organizowane były spotkania z przewodniczącymi Rad Osiedlowych, z przedstawicielami organizacji pozarządowych, z pedagogami ze szkół na terenie miasta, oraz ze specjalistami różnych dziedzin, reprezentującymi zróżnicowane instytucje funkcjonujące na terenie miasta, a wchodzącymi w skład poniższych zespołów:

- Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski,
- Zespołu ds. monitorowania i aktualizowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2009 – 2013,
- Zespołu ds. opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021.

W ramach organizowanych spotkań koncentrowano się wokół problemów: bezrobocia, ubóstwa, bezdomności, alkoholizmu, funkcjonowania osób starszych, niepełnosprawnych, chorych, zjawiska przemocy w rodzinie, zaniedbywania rozwoju dzieci i młodzieży, uzależnienia rodzin od różnych form pomocy społecznej.

Problem bezrobocia

Przyczyn bezrobocia - w opinii społecznej - należy upatrywać zarówno w czynnikach zewnętrznych, niezależnych od osób bezrobotnych i władz lokalnych, jak również w postawach samych bezrobotnych. Przyczyny zewnętrzne bezrobocia niezależne od osób bezrobotnych, to najczęściej:

- likwidacja stanowisk pracy,
- znikoma liczba ofert pracy na lokalnym rynku,
- wysoka stopa bezrobocia w ogóle,
- wysokie koszty pracy, skutecznie hamujące zatrudnienie,

- brak nowych metod wspierania bezrobotnych,
- brak na szczeblu centralnym ustawowych rozwiązań systemowych, poprawiających skuteczność niwelowania problemów bezrobocia,
- brak stosownej współpracy pracodawców z PUP,
- słaba kondycja ekonomiczna mieszkańców miasta ograniczająca własną przedsiębiorczość, polegającą m.in. na samozatrudnieniu i tworzeniu nowych stanowisk pracy.

Wśród przyczyn wewnętrznych tkwiących w postawie osoby bezrobotnej najczęściej były wskazywane:

- brak doświadczenia w poszukiwaniu pracy,
- brak wykształcenia adekwatnego do potrzeb rynku pracy,
- niepełnosprawność i długotrwałe choroby,
- ograniczenia zawodowe wynikające z wieku osoby bezrobotnej,
- brak wiary w siebie i własne możliwości, połączone z poczuciem beznadziejności,
- nieumiejętność korzystania ze wsparcia, poradnictwa w zakresie poszukiwania pracy,
- poczucie/przekonanie o nieopłacalności pójścia do pracy, oparte na analizie bilansu zysku i strat związanych z podjęciem zatrudnienia i korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w formie finansowej i rzeczowej, przy wykorzystaniu optymalnego wyjścia i podjęcia dodatkowo pracy „na czarno”,
- dziedziczenie syndromu bezrobocia, a w tym tworzenie negatywnej kultury bezrobotnego, połączonej z uzależnieniem od różnych form pomocy w środowisku lokalnym,
- negatywne postawy dłużników - w tym alimentacyjnych - do ujawniania swoich faktycznych dochodów.

W trakcie prowadzonych spotkań proponowane były kierunki rozwiązywania problemów związanych ze zjawiskiem bezrobocia na terenie miasta Ostrowca Św., a w szczególności:

- podniesienie aktywności bezrobotnych poprzez nauczanie efektywnego poszukiwania pracy,
- pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na walkę z bezrobociem,
- współpraca z przedsiębiorcami w zakresie kultury organizacyjnej i prawidłowego traktowania zatrudnionych pracowników,
- tworzenie podstaw sprzyjających do powstawania drobnej przedsiębiorczości np. rodzinnej,
- podniesienie wynagrodzenia zachęcającego do podjęcia pracy,
- współpraca PUP z przedsiębiorcami na terenie Gminy w celu pozyskiwania skierowań do pracy dla osób bezrobotnych,
- zapobieganie o zwiększenie funduszy na zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, staży oraz prac społecznie użytecznych,

- występowanie z inicjatywą wprowadzenia zmian znoszących ograniczenia w korzystaniu z pomocy z różnych źródeł,
- podniesienie jakości kształcenia osób bezrobotnych w taki sposób, aby skuteczniej radzili sobie na rynku pracy,
- oddziaływania typu terapeutycznego na osoby, zwłaszcza długotrwale bezrobotne, celem zmiany ich dotychczasowej postawy - w kierunku wzmożonej aktywności zawodowej.

Problem alkoholizmu

W opinii społecznej, drugim bardzo ważnym problemem na terenie Gminy, jest występowanie i utrzymywanie się problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. Przyczyn tego zjawiska można upatrywać w:

- społecznym przyzwoleniu na spożywanie alkoholu przy każdej okazji,
- łatwości w pozyskiwaniu alkoholu,
- naśladowaniu wzorców rodzinnych związanych ze spożywaniem alkoholu,
- nieumiejętności radzenia sobie z problemami życiowymi i braku stosownego wsparcia w takiej sytuacji ze strony rodziny,
- braku umiejętności zagospodarowania przestrzeni czasowej w sytuacji bezrobocia,
- braku alternatywnych propozycji na spędzanie wolnego czasu w grupie rówieśników (bez alkoholu),
- niskim poziomie świadomości społecznej na temat szkodliwości spożywania alkoholu,
- braku właściwych działań profilaktycznych wobec osób współuzależnionych.

Zgłaszane w czasie konsultacji społecznych kierunki rozwiązań cechowały się dużą bezradnością, a propozycje miały charakter ogólny, o charakterze instytucjonalnym i sprowadzały się głównie do:

- podniesienia świadomości społecznej dotyczącej spożywania i nadużywania alkoholu,
- koncentracji na działaniach profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży poprzez pogadanki, poradnictwo, akcje propagandowe,
- konieczności szczególnego wsparcia dzieci i młodzieży z rodzin, w których występuje nadużywanie alkoholu, problem alkoholizmu,
- konsekwencji w podejmowanych działaniach wobec osób uzależnionych i współuzależnionych,
- włączania wszystkich członków rodziny alkoholika w zrozumienie mechanizmów problemu i sposobów jego rozwiązywania oraz zapewnienie odpowiedniego wsparcia (terapeuta ds. uzależnień, psycholog),

- niwelowania bierności osób współuzależnionych poprzez motywowanie ich do aktywnej współpracy w zwalczaniu problemu alkoholizmu,
- podniesienia skuteczności działań pomocy społecznej w rozwiązywaniu problemów alkoholowych np. poprzez kontrakty socjalne i ścisłą współpracę z rodziną osoby nadużywającej alkoholu.

Ubóstwo

Ubóstwo jest złożonym, wielowymiarowym zjawiskiem społecznym spowodowanym różnymi czynnikami o negatywnych konsekwencjach dla osób i rodzin. Dotyczy osób czy rodzin mających niskie dochody, które nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. W ustawie o pomocy społecznej wskazuje się określone kryterium dochodowe dla rodziny i osoby samotnie gospodarującej, jako jedną z przesłanek uprawniającą do uzyskania pomocy społecznej.

Ubóstwo jest bardzo trudnym zjawiskiem do zbadania i określenia jego rozmiarów, ponieważ wiele osób i rodzin skrzętnie ukrywa ten problem np. z powodu braku skutecznej reakcji ze strony stosownych instytucji. Rodziny dotknięte tym zjawiskiem są najczęściej wieloprotymowe, dysfunkcyjne, dotknięte bezrobociem, wykazują małą zaradność życiową, zmagają się z problemami alkoholowymi, niejednokrotnie dochodzi też do przestępstw w jej obrębie.

Ubóstwo przyczynia się do powstawania dwóch typów postaw: poczucia wstydu lub wykorzystywania tej sytuacji do pozyskiwania współczucia i dodatkowej pomocy nie tylko z instytucji udzielających wsparcia finansowego. W opinii społecznej przyczyny ubóstwa wynikają z poniższych sytuacji:

- bezrobocia,
- niskich wynagrodzeń, nieadekwatnych do utrzymania rodziny,
- biernej postawy wobec poszukiwania pracy,
- wypadków, zdarzeń losowych niezależnych od osoby, rodziny,
- długotrwałego, kosztownego leczenia jednego z członków rodziny,
- niepełnosprawności,
- bezradności życiowej,
- dziedziczenia obrazu funkcjonowania rodziny na niskim poziomie,
- wieloprotymowości w rodzinach,
- samotności w podeszłym wieku, zniedołężnienia, z brakiem stosownej opieki ze strony najbliższej rodziny.

Osoby uczestniczące w spotkaniu swoje propozycje rozwiązania ubóstwa na terenie Gminy upatrują w poniższych działaniach:

- efektywnym wyszukiwaniu osób żyjących w biedzie,
- zwiększeniu funduszy na sytuacje kryzysowe, zdarzenia losowe,
- większym wsparciu finansowym osób długotrwale chorych, z wysokimi wydatkami na leczenie, leki, rehabilitacje,
- tworzeniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych,
- zapobieganiu zadłużeniom w opłatach poprzez realizowanie programów wychodzenia z powstałych w ten sposób długów,
- inicjowaniu, postulowaniu, ograniczaniu barier prawnych w zakresie udzielania pomocy w rodzinach wieloprotblemowych, zwłaszcza poprzez zindywidualizowane podejście do sytuacji takich rodzin,
- podnoszeniu świadomości w zakresie racjonalnego dysponowania posiadanymi funduszami,
- kształtowaniu umiejętności racjonalnego prowadzenia gospodarstwa domowego i dbałości o posiadane wyposażenia mieszkania.

Problemy osób chorych, niepełnosprawnych i w podeszłym wieku

Wśród osób korzystających z pomocy osoby chore, niepełnosprawne stanowią nieliczną grupę. Prowadzone statystyki nie odzwierciedlają stanu faktycznego tych osób. Najtrudniejsza jest sytuacja osób starszych, samotnych, chorych, niepełnosprawnych, wiele z nich izoluje się i nie śmie prosić o pomoc. Ponadto sytuacja społeczno-ekonomiczna w kraju zmusiła ich dzieci do opuszczenia miasta, czy nawet kraju, w poszukiwaniu pracy. Osoby te mają więc ograniczone kontakty z najbliższymi.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie się zwiększa. Sytuacja tych osób charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem problemów, co stanowi to znaczące wyzwanie dla władz samorządowych. W opinii społeczności lokalnej powinno się podejmować zróżnicowane działania, celem zminimalizowania problemów osób chorych, niepełnosprawnych i starszych, jak:

- podejmowanie prób aktywizowania osób starszych i włączanie ich do współpracy poprzez spółdzielnie mieszkaniowe, parafie i inne instytucje, placówki do tego powołane, oraz osoby szczególnie aktywne wśród seniorów,
- organizowanie spotkań z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych,
- sukcesywne usuwanie barier architektonicznych,
- podejmowanie działań integracyjnych w społeczności lokalnej na rzecz osób niepełnosprawnych,
- tworzenie placówek wsparcia dziennego np. środowiskowych domów samopomocy dla seniorów,

- tworzenie programów mających na celu podniesienie aktywności społecznej wśród osób niepełnosprawnych,
- rozszerzenie oferty usługowo - opiekuńczej dla osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania,
- stworzenie systemu wsparcia dla rodzin, osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad dzieckiem/osobą niepełnosprawną w miejscu zamieszkania,
- zwiększenie liczby reklam, plakatów zachęcających osoby starsze do uczestnictwa w klubie seniora,
- zwiększenie dotacji finansowych na rzecz osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starszych,
- doradztwo w zakresie rozwoju małych form pomocy dla osób starszych, jak rodzinne domy pomocy,
- szkolenie profesjonalnych kadr, zajmujących się opieką środowiskową,
- promowanie wartości uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym,
- prowadzenie kampanii informacyjnych zmierzających do umocnienia się rzeczników interesów osób starszych, którymi są np. organizacje pozarządowe,
- współpraca w zakresie budowy programów promujących zdrowie wśród osób starszych,
- wykorzystanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, klubów seniora do poszerzania kontaktów wspomnianych osób.

Wzrastająca liczba osób starszych, niepełnosprawnych, chorych, stawia nowe wyzwania przed polityką społeczną, potrzebę opracowania nowych, dodatkowych działań zmierzających do zapewnienia zróżnicowanych ofert świadczeń gwarantujących tym osobom sprawne funkcjonowanie w środowisku.

Bezdomność

Bezdomność jest jedną z najpoważniejszych kwestii społecznych. Negatywne skutki tego zjawiska odczuwają nie tylko osoby nim dotknięte, ale całe społeczeństwo.

W opinii przedstawicieli społeczności lokalnej problem bezdomności postrzegany jest w dalszej kolejności wśród problemów na terenie naszej Gminy. Wśród jego przyczyn wskazywano na:

- nadużywanie alkoholu lub inne uzależnienia,
- brak dbałości o własne życie,
- brak pracy i dochodów na własne utrzymanie,
- konflikty wewnątrzrodzinne, rozwody,

- eksmisje z mieszkania z powodów rodzinnych i zadłużenia za mieszkanie,
- sposób na życie osób zadłużonych (np. z powodu niepłacenia alimentów).

Propozycje rozwiązania problemu bezdomności powinny - w opinii społecznej - koncentrować się wokół działań profilaktycznych, a w przypadku wystąpienia zjawiska - w oparciu o program wychodzenia z bezdomności. W podejmowanie i realizację zadań na rzecz bezdomności wskazane jest włączanie się organizacji pozarządowych ze stosownym ich wsparciem ze strony władz samorządowych.

Sytuacja i problemy rodzin

Współczesna rodzina doświadcza wielu problemów, co przekłada się na jakość jej funkcjonowania i realizowania zadań opiekuńczo-wychowawczych. Przyczyn tych problemów można upatrywać w różnych źródłach. Pierwsze leży po stronie rodziców i środowiska rodzinnego, a kolejne dotyczą instytucji wchodzących w skład systemu opiekuńczo-wychowawczego. Wśród wielu przyczyn tych problemów - w opinii społecznej - wymienia się, w szczególności:

- bezrobocie,
- ucieczkę rodziców pod wpływem problemów w uzależnienia,
- niskie dochody,
- brak mieszkań dla młodych małżeństw,
- długotrwałą chorobę, niepełnosprawność,
- nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego,
- alkoholizm,
- przemoc w rodzinie,
- zaniedbywanie opieki nad dziećmi,
- brak właściwych wzorców pełnienia funkcji rodziców,
- rozpad więzi rodzinnych,
- cedowanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na szkołę,
- migracje zarobkowe i samodzielne wychowywanie dzieci przez jedno z rodziców lub pozostawienie ich pod opieką dziadków lub osób bliskich z rodziny,
- patologie wewnątrz rodziny,
- dziedziczenie negatywnych wzorców wychowywania dzieci,
- trudne warunki mieszkaniowe, niedostosowane do potrzeb rodziny i jej wielkości,
- brak czasu dla dzieci i stosownego zainteresowania się ich czasem wolnym,
- bezradność wobec problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Przyczyn złej kondycji rodziny uczestnicy spotkań upatrywali również po stronie instytucji mających wpływ na tworzenie systemu wychowawczego, wymieniając poniższe przyczyny:

- brak współpracy rodziców ze szkołą i nauczycieli z rodzicami,
- przerzucanie odpowiedzialności za wychowywanie dzieci wyłącznie na rodziców,
- brak organizacji wolnego czasu dla dzieci przez specjalistyczne placówki,
- brak profesjonalnego wsparcia dla rodzin wieloprotblemowych.

W trakcie toczącej się dyskusji nad przyczynami trudnej sytuacji rodzin zgłaszane były również propozycje możliwych do podjęcia poniższych działań:

- prowadzenie edukacji wobec rodziców w zakresie wychowywania dzieci i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- wsparcie psychologiczne dla rodzin z różnymi problemami,
- wzbogacenie lokalnej oferty instytucjonalnej na rzecz wspierania rodzin,
- obniżenie kosztów pobytu dzieci w przedszkolach,
- organizowanie czasu wolnego, wypoczynku letniego, zimowego dla dzieci biednych, zaniedbanych,
- prowadzenie edukacji dzieci, prowadzącej do nabycia umiejętności samodzielności, zaradności, odpowiedzialności z przygotowaniem do życia,
- wskazywanie dzieciom prawidłowych wzorów funkcjonowania rodziny na zajęciach lekcyjnych w szkole,
- wsparcie terapeutyczne dzieci, jako osób współzależnych w sytuacji problemu alkoholowego w rodzinie,
- szybkie i skuteczne izolowanie dzieci z rodzin, w których występuje przemoc i problem z alkoholem.

15. Podsumowanie części diagnostycznej

Przeprowadzona diagnoza oparta na analizach statystycznych, sprawozdaniach pozyskanych z instytucji Gminy, konsultacjach społecznych, warsztatach i spotkaniach wskazuje na problemy, które powinny zostać uwzględnione przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014-2021.

Do istotnych zjawisk społecznych, wymagających szczególnej uwagi, zaliczono ubóstwo, wysoką stopę bezrobocia (w tym wśród kobiet), wysokie saldo migracji wewnętrznych, zwłaszcza wśród ludzi młodych i wykształconych, wzrastającą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, wysoką liczbę osób z orzeczeniem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, niskie wynagrodzenia osób pracujących w porównaniu do mieszkańców z innych województw.

Wobec powyższego podejmowane działania powinny koncentrować się wokół: zmniejszania wykluczenia społecznego, a zwiększania działań na rzecz integracji społecznej i aktywizowania osób bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób starszych, wzmożenia zadań wokół profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy. Ponadto należy pozyskiwać wsparcie zadań systemu pomocy społecznej poprzez organizacje pozarządowe. Na poziomie instytucji funkcjonujących na terenie Gminy postuluje się podniesienie poziomu i jakości współpracy między nimi w zakresie polityki społecznej.

W mieście zaobserwowano systematyczny spadek liczby mieszkańców. Po pierwsze z powodu ujemnego przyrostu naturalnego, a po drugie wysokiego wskaźnika migracji wewnętrznych i zewnętrznych. Według długoterminowych prognoz będzie to proces pogłębiający się, który skutkować będzie wzrostem liczby ludzi starszych, chorych, niepełnosprawnych. Sytuacja taka wymusza już dziś podjęcie pewnych działań z zakresu polityki społecznej, a w tym dostosowywanie systemu pomocy społecznej do potrzeb właśnie takich osób.

W ocenie opinii społecznej szczególną opieką należy objąć rodziny z dziećmi. Pomoc powinna zmierzać do udzielania wsparcia w odbudowie prawidłowej struktury rodziny opartej na formalnym związku, o prawidłowych relacjach i na umacnianiu właściwych postaw rodzicielskich. Zadaniem służb społecznych powinno być wzmożone wspieranie rodzin o niskich dochodach, zwłaszcza rodzin wielodzietnych, niepełnych, wychowujących dzieci z niepełnosprawnością. Ponadto w wielu rodzinach brak jest umiejętności w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i wychowywania dzieci, dlatego też wymagają one dodatkowego wsparcia.

16. Analiza SWOT głównych obszarów problemowych Ostrowca Św.

Najbardziej rozpowszechnioną metodą badawczą powszechnie stosowaną w planowaniu strategicznym jest analiza SWOT. Jest to sposób identyfikacji słabych i mocnych stron badanego obszaru zagadnień oraz szans i zagrożeń w tym zakresie. Można ją stosować w badaniach dotyczących problemów społecznych i polityki społecznej. Analiza ta oparta jest na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Nazwa w/w metody pochodzi z języka angielskiego od słów:

- *strengths* – mocne strony,
- *weakeneens* – słabe strony,
- *opportunities* – szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu,
- *threats* – prawdopodobne lub istniejące zagrożenia w otoczeniu.

W odniesieniu do planowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy poszczególne czynniki powinny być pogrupowane wg poniższego sposobu:

- mocne strony - wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną, to przede wszystkim to, co je wyróżnia na tle innych,
- słabe strony - wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną, to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój,
- szanse - zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów, wydarzenia i procesy, które w przyszłości mogą przynieść pozytywne społecznie efekty,
- zagrożenia - zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów, zbiór wydarzeń i procesów, które oceniane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa.

Najogólniej rzecz ujmując, analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych stron badanego obszaru zagadnień, następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w bliższym i dalszym otoczeniu. Analiza pozwala oszacować potencjał, jakim dysponujemy oraz odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu nasze zasoby odpowiadają potrzebom i wymogom środowiska, w którym działamy. Analiza SWOT stanowi istotny zbiór informacji, na podstawie, których możliwe jest wytyczenie celów strategicznych dając podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bezpłatna zmiana kwalifikacji zawodowych dla osób bezrobotnych • Pozytywna współpraca z sądem, prokuraturą, Policją i Strażą Miejską w zakresie polityki społecznej • Dobra współpraca ze szkołami, placówkami oświatowymi w zakresie polityki społecznej • Wykształcona i kompetentna kadra zatrudniona w systemie pomocy społecznej • Różnorodność placówek działających w strukturach pomocy społecznej na terenie miasta • Wysoka jakość kadry służb społecznych (wykształconej i doskonalącej swoje umiejętności) na terenie Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka stopa bezrobocia • Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród kobiet • Niski poziom urbanizacji • Spadek liczby mieszkańców Gminy • Niewystarczająca liczba instytucji wspierających seniorów • Brak poradnictwa geriatrycznego • Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego osobom starszym • Niepełne wykorzystanie obiektów sportowych i rekreacyjnych istniejących na terenie miasta • Brak oferty działań profilaktycznych skierowanych do rodziny jako całości

<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność opieki pielęgnacyjnej dla osób w trudnej sytuacji zdrowotnej, życiowej i z uwagi na wiek • Pozytywna współpraca władz samorządowych z jednostkami organizacyjnymi i organizacjami pozarządowymi • Zapewniony dostęp do edukacji i różnych ofert edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, w tym niepełnosprawnej • Dobre wyposażenie szkół w pomoce naukowe • Dobrze rozwinięta opieka przedszkolna • Stabilne środki finansowe na profilaktykę uzależnień • Zróżnicowane oferty pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych (poradnie, punkty konsultacyjne, grupy wsparcia) • Zróżnicowane oferty pomocy dla osób doznających przemocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, rodzinnego, socjalnego, wsparcia emocjonalnego • Stały monitoring problemu bezdomności • Dobrze zorganizowane usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych • Dobrze zorganizowane wsparcie instytucjonalne dla osób z zaburzeniami psychicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży funkcjonującej na pograniczu patologii • Znacząca liczba eksmisji z mieszkań • Duża liczba osób oczekujących na mieszkania z zasobów komunalnych będących w trudnej sytuacji • Wysoki odsetek osób utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych, w tym z pomocy społecznej • Niepełna diagnoza sytuacji i skali potrzeb osób starszych • Ograniczone możliwości pracy ze sprawcami przemocy • Brak nowych podmiotów ekonomii społecznej • Niska świadomość społeczna potrzeby angażowania się w tworzenie podmiotów ekonomii społecznej • Brak programów aktywizujących społeczność lokalną • Nadmierne upolitycznienie problemów społecznych Gminy
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Różnorodność specjalistycznych świadczeń zdrowotnych • Rozwój technologii ułatwiającej przepływ informacji Internet, telewizja kablowa, telefonia komórkowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewydolność systemu opieki zdrowotnej • Odległe terminy wizyt do lekarzy specjalistów • Negatywne stereotypy na temat

<ul style="list-style-type: none"> • Istnienie Centrum Integracji Społecznej realizującego zadania na rzecz osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym • Rozwój wolontariatu świadczącego dodatkową pomoc w administracji i wobec osób i rodzin z różnymi problemami • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację działań • Szeroka dostępność do szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych na terenie miasta • Podejmowanie działań w zakresie budownictwa socjalnego i komunalnego • Angażowanie mediów w sprawy związane z problemami społecznymi na terenie Gminy • Możliwość rozwoju współpracy między WSBiP a instytucjami, podmiotami polityki społecznej i przedsiębiorstwami na terenie miasta • Powołanie rady seniorów 	<p>funkcjonowania osób starszych w społeczeństwie i ich potrzeb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osłabienie więzi rodzinnych w wyniku konsumpcyjnego stylu życia • Osłabienie więzi rodzinnych z powodu wyjazdów zagranicznych rodzin w celach zarobkowych, eurosieroctwo dzieci i młodzieży, rozpad małżeństw • Niekorzystne tendencje demograficzne na terenie miasta, wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, migracje ludzi młodych w celach zarobkowych • Niski wskaźnik przyrostu naturalnego • Trudności w zatrudnieniu osób w wieku powyżej 45 roku życia • Niskie zainteresowanie możliwościami inwestowania na terenie Gminy • Brak wystarczających ofert pomocy dla osób z niepełnosprawnością • Duża liczba ludności na terenie Gminy z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności • Łatwość w uzyskiwaniu orzeczeń o niepełnosprawności • Brak społecznej akceptacji dla osób z problemami społecznymi i wykluczonych • Słaba kondycja finansowa instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • Negatywny wpływ przemian społeczno – gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego mieszkańców Gminy • Niskie dochody mieszkańców Gminy i wzrastająca liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Wynagrodzenia za pracę na minimalnym poziomie
---	--

17. Misja, cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 - 2021

Powyższa szczegółowa analiza problemów społecznych w Gminie przy opracowywaniu Strategii pozwoliła na wypracowanie głównego celu dla polityki społecznej miasta, któremu powinny zostać podporządkowane wszelkie działania lokalnych instytucji publicznych i niepublicznych. Misją tego dokumentu jest wyznaczenie kierunków rozwoju Gminy zmierzających do poprawy jakości życia jego mieszkańców i zmniejszenia skali problemów społecznych w perspektywie następnych kilku lat.

Cel główny będzie realizowany poprzez cele strategiczne i operacyjne. Pierwsze odnoszą się do zdiagnozowanych obszarów problemowych występujących na terenie miasta. Cele operacyjne będą precyzować kierunki działań w obrębie celów strategicznych podejmowanych przez instytucję i podmioty z terenu Gminy zaangażowane w realizowanie założeń tego dokumentu. Ponadto zawarte w Strategii propozycje działań wskazują jednocześnie na kierunki zmian, które w dalszej kolejności wymagają uszczegółowionych rozwiązań opartych na programach.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 - 2021 jest zmniejszenie i łagodzenie skali problemów społecznych, poprawa warunków życia i integracja mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego.

Przez poprawę warunków życia należy rozumieć poprawę poziomu życia mieszkańców wynikającą zarówno z posiadania pracy, jak i stosownego za nią wynagrodzenia oraz dostęp do nowoczesnej infrastruktury społecznej. Integracja mieszkańców, jako drugi element misji Strategii nie został najwyżej oceniony. Dlatego współpraca, wspólne działanie są podstawowym warunkiem budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym, zmierzającym do wspólnego zmniejszania problemów społecznych i łagodzenia ich skutków.

Cel szczegółowy 1. Zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego i marginalizacji społecznej

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki realizacji zadania	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
1.1	Wspieranie osób i rodzin żyjących w ubóstwie z ograniczaniem jego następstw	<ul style="list-style-type: none"> • monitoring problemu ubóstwa i identyfikowanie jego przyczyn, • podnoszenie wrażliwości społecznej wobec zjawiska ubóstwa, • rozwój i wdrażanie działań poprawiających funkcjonowanie rodzin, • wspieranie inicjatyw i programów na rzecz rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, • wspieranie osób poprzez ich aktywizację zawodową, społeczną, pomoc w ekonomicznym usamodzielnieniu, wyjściu z pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych badań identyfikujących przyczyny ubóstwa, • liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, • liczba instytucji świadczących pomoc rodzinie, • liczba programów opracowanych na rzecz rodziny, • liczba osób objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym, pracami społecznie-użytecznymi, pracami interwencyjnymi, stażami, praktykami, • liczba osób skierowanych do CIS, • liczba osób skierowanych do Klubu Integracji Społecznej. 	MOPS, PCPR, CIS, KIS, WEiSS, PCK, PUP, PKPS, organizacje pozarządowe, Kościoły, ARL, media,	przez cały okres realizacji Strategii

1.2	Zwiększenie efektywności wsparcia dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i materialno-ekonomicznych, • wczesne oddziaływania profilaktyczne dla rodzin wieloproblemowych, • integracja społeczna osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, • współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i wolontariatem, zlecenie zadań na rzecz udzielania pomocy dziecku i rodzinie, • promowanie wartości rodzinnych, • utworzenie świetlic socjoterapeutycznych na terenie miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych kontraktów socjalnych z rodzinami mającymi problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego i wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, • liczba zleconych zadań organizacjom pozarządowym na rzecz udzielania pomocy rodzinie i dziecku, • liczba podjętych działań wspierających rodzinę, • liczba realizowanych programów profilaktycznych. 	MOPS, PCPR, WEiSS, ARL, PCK, organizacje pozarządowe, Kościoły, media,	przez cały okres realizacji Strategii
1.3	Upowszechnianie gminnego systemu przeciwdziałania	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie wiedzy społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych kampanii społecznych, 	Zespół, WEiSS, MOPS, PCPR, Policja, GKRPA, Prokuratura, Sąd, OIK,	przez cały okres

	przemocy w rodzinie	<p>i kreowanie postaw wolnych od przemocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszanie negatywnych następstw zjawiska przemocy w rodzinie dla ofiar i świadków, • zmniejszenie ilości zachowań agresywnych w rodzinie, • poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy, • diagnoza i monitoring zjawiska przemocy w rodzinie, • wdrażanie dobrych praktyk i skutecznych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży objętych edukacją, • liczba osób dorosłych objętych poradnictwem (liczba porad), • liczba sprawców przemocy objętych działaniami korekcyjno – edukacyjnymi, • liczba badań i analiz przeprowadzonych w obszarze przemocy, • liczba świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych dla dzieci, • liczba dzieci korzystających ze świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych. 	<p>podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, media, „Kuźnia”,</p>	realizacji Strategii
1.4	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie programu wychodzenia z bezdomności, • zapobieganie powstawaniu, poszerzaniu i utrwalaniu się zjawiska bezdomności, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych uczestniczących w programie wychodzenia z bezdomności, • liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności, 	<p>MOPS, Policja, Straż Miejska, PKPS, ZUM, WIKUM, PUP, ARL, CIS, KIS, „ESKULAP”, ŚOT, GKRPA, „KUŹNIA”, media, organizacje pozarządowe,</p>	przez cały okres realizacji Strategii

		<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie i monitorowanie zjawiska bezdomności, • zapobieganie degradacji biologicznej i społecznej osób bezdomnych w tym zabezpieczenie schronienia potrzebującym, • stworzenie możliwości aktywnego udziału osób bezdomnych w życiu społecznym, • reintegracja osób bezdomnych w środowisku zamieszkania lub w wybranym przez nich miejscu pobytu. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek oferujących schronienie i pomoc w reintegracji społecznej osób bezdomnych, • liczba szkoleń skierowanych do kadr zajmujących się problematyką bezdomności. 		
1.5	Stworzenie systemu pomocy i wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie systemu monitorowania bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, • aktualizacja kryteriów udzielania wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych dla pozostałych grup mieszkańców, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkań pozyskanych w danym roku dla zasiedlenia osób najuboższych, • liczba mieszkań przekwalifikowanych na socjalne ze względu na niski dochód najemcy oraz zły stan techniczny, • liczba złożonych wniosków o przydział mieszkania dla osób 	ZUM, WIKUM, zarządcy lokali mieszkalnych, MOPS, media,	przez cały okres realizacji Strategii

		<ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie modeli wzmocnienia budownictwa mieszkaniowego oraz podaży lokali mieszkalnych w całej aglomeracji, • zwiększanie zasięgu wykorzystania istniejących zasobów lokalowych do osiągnięcia celów pomocy społecznej, • utworzenie podstaw do współpracy samorządu i sąsiedzkich społeczności lokalnych w zakresie podnoszenia jakości zagospodarowania terenów mieszkalnych, zgodnego z potrzebami mieszkańców, w tym wykorzystania potencjału i dorobku wspólnot mieszkaniowych. 	<p>bezdomnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • złożone wnioski dla osób zamieszkujących w lokalach o nadmiernym zagęszczeniu, • ilość mieszkań zapewnionych celem wykonania eksmisji. 		
--	--	--	--	--	--

Cel szczegółowy 2. Integracja społeczna i aktywizacja osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki realizacji zadania	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
2.1	Kształtowanie wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> opracowanie i wdrażanie lokalnych programów, prowadzenie szkoleń i warsztatów na rzecz integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, rozszerzanie współpracy między stowarzyszeniami, warsztatami terapii zajęciowej, a instytucjami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne, współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wdrożonych programów, liczba przeszkolonych osób niepełnosprawnych, liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych, liczba zawartych umów partnerskich pomiędzy różnymi podmiotami, liczba spotkań kształtujących pozytywne postawy na rzecz osób niepełnosprawnych na rynku pracy. 	MOPS, PCPR, CIS, KIS, PUP, ARL, WEiSS, organizacje pozarządowe, media, podmioty lecznicze,	przez cały okres realizacji Strategii
2.2	Usługi socjalne dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> rozwój usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych, współpraca władz publicznych z organizacjami pozarządowymi na rzecz tworzenia przyjaznych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi, liczba wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych, 	MOPS, PCPR, PCK, ŚDS „Przystań”, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze,	przez cały okres realizacji Strategii

		<p>środowisk dla osób niepełnosprawnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój wolontariatu na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych inicjatyw w partnerstwie między instytucjami na rzecz rozwoju usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych, • liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych. 		
2.3	Tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rozbudowy i modernizacji placówek służących osobom niepełnosprawnym, • działania na rzecz eliminowania barier architektonicznych, transportowych, dostosowanie środków komunikacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych, • podnoszenie świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw oraz informowanie o możliwościach uzyskania pomocy, • promowanie i wspieranie uczestnictwa osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego Gminy, • wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rozbudowanych i zmodernizowanych placówek służących osobom niepełnosprawnym w Gminie, • liczba budynków użyteczności publicznej i przystanków komunikacji miejskiej przystosowanych, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, • liczba osób niepełnosprawnych objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym, pracami społecznie użytecznymi, pracami interwencyjnymi, stażami, praktykami, • liczba przeprowadzonych kampanii dotyczących osób niepełnosprawnych. 	PCPR, MOPS, WEiSS, WIK UM, ZUM, PUP, ARL, ŚDS „Przystań”, zarządcy lokali mieszkalnych, organizacje pozarządowe, media, rady osiedlowe,	przez cały okres realizacji Strategii

		ich aktywizację zawodową, społeczną pomoc w ekonomicznym usamodzielnieniu, wyjściu z pomocy społecznej.			
2.4	Zwiększanie systemu wsparcia społecznego dla osób po kryzysie zdrowia psychicznego	<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie i diagnozowanie osób z zaburzeniami psychicznymi, chorych psychicznie, • motywowanie osób z zaburzeniami psychicznymi i chorych psychicznie do leczenia specjalistycznego, • świadczenie specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi i chorych psychicznie w miejscu zamieszkania i w ośrodku wsparcia, • poprawa współpracy instytucji, organizacji i placówek ochrony zdrowia powołanych do pomocy osobom zaburzonym psychicznie, • wpływanie na poprawę funkcjonowania rodzin osób chorych psychicznie poprzez prowadzenie grupy wsparcia dla członków rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób zarejestrowanych w ośrodkach leczenia zaburzeń psychicznych, • liczba osób korzystających ze wsparcia psychoedukacyjnego i poradnictwa specjalistycznego, • liczba osób korzystająca ze specjalistycznego wsparcia dla członków rodzin osób chorujących psychicznie, • liczba osób korzystająca ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi i chorych psychicznie w miejscu zamieszkania. 	„ESKULAP”, ŚOT, MOPS, PCPR, ŚDS, ŚDS „Przystań”, organizacje pozarządowe, media, podmioty lecznicze,	przez cały okres realizacji Strategii

Cel szczegółowy 3. Efektywny system polityki społecznej

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki realizacji zadania	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
3.1	Systematyczne diagnozowanie problemów społecznych i planowanie ich rozwiązywania	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikacja i badanie natężenia problemów społecznych w Gminie, • aktualizacja i opracowywanie programów w obszarze najważniejszych problemów społecznych, • monitoring zmian społeczno-demograficznych zachodzących w Gminie i opracowywanie oceny zasobów pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych badań, • liczba opracowanych i realizowanych programów w obszarze polityki społecznej, • liczba analiz społeczno-demograficznych, • coroczny raport oceny zasobów pomocy społecznej. 	MOPS, WEiSS, WSBiP, PCPR, WSOUM, media,	przez cały okres realizacji Strategii
3.2	Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie i promowanie nowatorskich rozwiązań w obszarze pomocy społecznej, • rozwijanie współpracy międzysektorowych w celu promowania dobrych praktyk w obszarze pomocy społecznej, • współpraca samorządu z organizacjami 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, seminariów i wyjazdów studyjnych promujących innowacyjność w obszarze pomocy społecznej, • liczba podjętych inicjatyw międzysektorowych celem promowania dobrych praktyk w obszarze polityki społecznej, 	MOPS, PCPR, WEiSS, WSH, UTW, ARL, PUP, organizacje pozarządowe, media,	przez cały okres realizacji Strategii

		<p>pozarządowymi i innymi podmiotami, w propagowaniu i wspieraniu realizacji innowacyjnych działań z zakresu polityki i pomocy społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wdrożonych nowatorskich oraz innowacyjnych rozwiązań w obszarze pomocy i integracji społecznej. 		
3.3	Zmniejszanie negatywnych zjawisk w sferze rodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności do infrastruktury wspierającej rodziców w wychowywaniu dzieci celem godzenia pracy zawodowej i macierzyństwa, • wspieranie warunków do harmonijnego rozwoju dzieci i rodzin poprzez opiekę środowiskową, • wspieranie rodzin wielodzietnych w oparciu o zorganizowane działania. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci objętych opieką pozaszkolną, • liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach kół zainteresowań, ilość świetlic z programem opiekuńczo-wychowawczym, • liczba rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci otrzymujących wsparcie z pomocy społecznej, • liczba utworzonych kół zainteresowań i zajęć pozaszkolnych, świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych, • liczba opracowanych programów socjoterapeutycznych. 	MOPS, PCPR, WEiSS, PUP, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze,	przez cały okres realizacji Strategii

3.4	Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do długookresowych trendów demograficznych i aktywizowania osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działań zmierzających do rozwoju zróżnicowanych form opieki i usług opiekuńczo-pielęgniarskich dla osób starszych, • wspieranie programów edukacyjno-warsztatowych służących aktywizacji osób starszych, • inicjowanie, promowanie, wspieranie przedsięwzięć umożliwiających funkcjonowanie osób starszych w roli doradców z różnych dziedzin, • przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starszych, • współpraca w zakresie budowy programów promujących zdrowie wśród osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań w zakresie rozwoju zróżnicowanych form opieki nad osobami starszymi, • liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi różnego typu, • liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, • liczba klubów seniora na terenie miasta, • liczba osób korzystających z klubów seniora, • liczba osób korzystających z usług dziennego wsparcia dla osób starszych. 	UTW, MOPS, WSBiP, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze,	przez cały okres realizacji Strategii
3.5	Kształtowanie szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • badanie potrzeb szkoleniowych kadr jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, konferencji i seminariów, 	MOPS, WEiSS, organizacje pozarządowe,	przez cały okres realizacji Strategii

		<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji i seminariów, celem podniesienia profesjonalizacji kadr służb społecznych i integracji społecznej, • wsparcie kształcenia kadr pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w różnych formach edukacyjnych. 		
3.6	Aktywizacja lokalnego rynku pracy i reorientacji społeczno-zawodowej	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, długotrwale korzystającymi ze świadczeń pomocy społecznej z wykorzystaniem kontraktu socjalnego, • kreowanie aktywnych postaw wśród osób z grup szczególnego ryzyka na rynku pracy (np. po 45 roku życia, i osób do 34 roku życia) na otwartym rynku pracy, • inicjowanie współpracy pracowników MOPS z pracownikami innych instytucji rynku pracy (np. PUP, organizacji pozarządowych, społecznych, podmiotów ekonomii społecznej - CIS), 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wspólnie podjętych inicjatyw służących przeszkoleniu bezrobotnych klientów pomocy społecznej, • liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi, • liczba wspólnych szkoleń pracowników PUP i pracowników socjalnych MOPS, • liczba klientów pomocy społecznej podejmujących zatrudnienie w wyniku odbytych szkoleń, • liczba osób objętych różnymi formami wsparcia, prowadzącymi do ekonomicznego usamodzielnienia i powrotu na rynek pracy, 	MOPS, PCPR, PUP, ARL, CIS, KIS, organizacje pozarządowe, media,	przez cały okres realizacji Strategii

		<ul style="list-style-type: none"> kreowanie aktywnej postawy wśród osób korzystających z pomocy społecznej, ukierunkowanej na usamodzielnienie ekonomiczne, poszanowanie pracy, kultywowanie wartości związanych z pracą. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób objętych zatrudnieniem socjalnym w CIS, liczba osób objętych zatrudnieniem wspieranym, pracami społecznie użytecznymi, interwencyjnymi, stażami, praktykami. 		
--	--	---	---	--	--

Cel szczegółowy 4. Profilaktyka i zmniejszanie problemów wynikających z uzależnień i nadużywania środków psychoaktywnych

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki realizacji zadania	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
4.1	Profilaktyka i ograniczanie skutków uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> realizacja programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania problemom wynikającym z uzależnień, kampanie społeczne w zakresie profilaktyki i leczenia odwykowego, propagowanie metod wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji wobec osób ze skłonnościami do nadużywania alkoholu, rozwój programów profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych kampanii dotyczących profilaktyki uzależnień, liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, adresowanych do młodzieży szkolnej oraz osób z grupy podwyższonego ryzyka, liczba realizowanych programów profilaktycznych w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi. 	„ESKULAP”, ŚOT, OIK, MOPS, WEiSS, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze, media, WSBiP, Kościoły, „KUŹNIA”,	przez cały okres realizacji Strategii

		w środowisku szkolnym, rodzinnym i grupach podwyższonego ryzyka, a w tym socjoterapia.			
4.2	Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i wspieranie osób wychodzących z uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej poprzez wspieranie grup samopomocowych dla osób wychodzących z uzależnień i dla członków ich rodzin, • podnoszenie świadomości wśród osób uzależnionych i ich rodzin o istniejących formach pomocy, • organizowanie pomocy terapeutycznej dla młodzieży z problemem uzależnień i z rodzin z problemem alkoholowym, • współpraca i wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup samopomocowych i osób uczestniczących w terapii, • liczba materiałów informacyjnych o dostępnych formach pomocy, • liczba udzielonych porad z zakresu uzależnień, • liczba osób skierowanych na przymusowe, zamknięte leczenie odwykowe, • liczba osób uczestniczących w leczeniu odwykowym w Dziennym Ośrodku Terapii Uzależnień od Alkoholu, • liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych. 	„ESKULAP”, ŚOT, OIK, MOPS, WEiSS, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze, media, WSBiP, Kościoły, „KUŹNIA”,	przez cały okres realizacji Strategii

Cel szczegółowy 5. Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki realizacji zadania	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
5.1	Promowanie udziału organizacji pozarządowych, społecznych oraz innych podmiotów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami społecznymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, • wzmocnienie i rozwój dialogu i komunikacji społecznej z partnerami sektora niepublicznego, mieszkańcami Gminy, • wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych, społecznych, • działalność Centrum Wspierania Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, • budowa platformy współpracy organizacji pozarządowych, społecznych oraz innych podmiotów na rzecz osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawiązanych partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, • liczba podjętych wspólnie inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, • liczba wolontariuszy zaangażowanych w prace organizacji pozarządowych, • liczba organizacji korzystających z CWISE, • liczba przeprowadzonych konsultacji z partnerami sektora niepublicznego i mieszkańcami Gminy, • liczba organizacji należących do skoordynowanej platformy współpracy na rzecz osób starszych. 	WEiSS, MOPS, PCPR, ARL, WSBiP, organizacje pozarządowe, media,	przez cały okres realizacji Strategii

5.2	Angażowanie sektora niepublicznego w proces niwelowania problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do środków publicznym organizacjom pozarządowym poprzez udział w konkursach, grantach, • włączenie organizacji pozarządowych w realizację gminnych zadań z zakresu zróżnicowanych problemów społecznych, • zawieranie partnerstw pomiędzy sektorem niepublicznym i publicznym na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych, którym przyznano pomoc finansową, • liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania, • liczba zawiązanych partnerstw. 	WEiSS, MOPS, PCPR, ARL, WSBiP, organizacje pozarządowe, media,	przez cały okres realizacji Strategii
5.3	Rozwój sektora ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie organizacji pozarządowych i samorządu w procesie tworzenia i utrzymania już istniejących podmiotów ekonomii społecznej, • promowanie dobrych praktyk i modelowych działań podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej, • promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej, • liczba kampanii społecznych promujących podmioty ekonomii społecznej, • liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej, • liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną. 	ARL, PUP, WEiSS, organizacje pozarządowe, media, CWIS-E,	przez cały okres realizacji Strategii

		<ul style="list-style-type: none">• działania na rzecz podnoszenia jakości produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej,• tworzenie pozytywnego klimatu w obszarze ekonomii społecznej,• realizacja Programu Wsparcia Ekonomii Społecznej w Ostrowcu Św.			
--	--	---	--	--	--

18. Wdrażanie Strategii, finansowanie, monitoring i ewaluacja

Skuteczność funkcjonowania przyjętej Strategii zależeć będzie od:

- a) monitoringu,
- b) ewaluacji,
- c) budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań,
- d) realizacji projektów,
- e) sytuacji i możliwości finansowych.

Monitoring będzie polegał na systematycznym: zbieraniu, analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wdrażania Strategii. Jego celem będzie zapewnienie zgodności realizacji Strategii z jej założeniami i celami. Ocenie podlegać będą przede wszystkim:

- stopień realizacji poszczególnych celów szczegółowych Strategii,
- badane wskaźniki (karta monitoringu wskaźników stanowi załącznik do Strategii),
- projekty realizacyjne i skuteczność działań podejmowanych w ramach projektów,
- zaangażowanie w projekty realizatorów zadań.

Monitoring Strategii wraz ze sprawozdawczością, ewaluacją i promocją prowadzony będzie przez Zespół ds. monitorowania i aktualizowania Strategii powołany zarządzeniem przez Prezydenta Miasta Ostrowca Św. Prowadzenie monitoringu oraz ocena realizacji jego celów i kierunków przyjętych w Strategii pozwoli na wprowadzenie zmian w programach rozwoju, poprzez podejmowanie stosownych decyzji w zależności od potrzeb społecznych i możliwości ekonomicznych. Ponadto celem Strategii jest dostarczenie dodatkowej wiedzy samorządowi Gminy przy planowaniu budżetu na kolejne lata.

Strategia będzie podlegała ewaluacji na przestrzeni kolejnych siedmiu lat, nie rzadziej jednak, niż raz na dwa lata. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur, a więc będzie przyczyniać się do rozwoju. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji w sprawach społecznych. Ewaluacja powinna:

- sprzyjać rozwojowi instytucji pomocy społecznej, opartemu na programach i projektach,
- przyczyniać się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują,
- pomóc odpowiedzieć na pytanie: czy kierunki działań Strategii są właściwe i wystarczające,
- przyczyniać się do promocji Gminy.

Zespół ds. monitorowania i aktualizowania Strategii na spotkaniach monitorujących dokonywał będzie:

- 1) oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie na podstawie wskaźników zawartych w załączniku do Strategii, a także uzupełniał aktualne dane z części diagnostycznej,
- 2) aktualizacji danych w trzecim kwartale za każdy poprzedni rok,
- 3) identyfikacji problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację wyznaczonych zadań,
- 4) opracowań propozycji niezbędnych korekt i zmian w zakresie tych zadań.

Działanie 2, 3 i 4 będzie miało miejsce na początku trzeciego kwartału każdego roku tak, aby dokonane zmiany mogły zostać uwzględnione przy konstruowaniu budżetu na rok kolejny oraz wniosków o dotacje.

Zasady finansowania

Środki finansowe na realizację zapisów strategicznych powinny być zabezpieczone w budżecie miasta Ostrowca Św. poprzez coroczne ustalanie ich wysokości przez Radę Miasta na podstawie projektu budżetu przedłożonego przez Prezydenta Miasta Ostrowca Św. Wysokość tych środków powinna być adekwatna do zdiagnozowanych potrzeb społecznych w Gminie. Źródłami finansowania będą:

- środki własne Gminy,
- środki zewnętrzne, w tym środki z budżetu państwa i fundusze unijne,
- fundusze celowe oraz środki prywatne,
- montaż finansowy z różnych źródeł.

19. Karta monitoringu Strategii

Cel szczegółowy 1. Zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego i marginalizacji społecznej

Lp.	Cel szczegółowy	Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.1	Wspieranie osób i rodzin żyjących w ubóstwie i zagrożonych jego skutkami	• liczba przeprowadzonych badań identyfikujących przyczyny ubóstwa,								
		• liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,								
		• liczba instytucji świadczących pomoc rodzinie,								
		• liczba programów opracowanych na rzecz rodziny,								
		• liczba osób objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym, pracami społecznie-użytecznymi, pracami interwencyjnymi, stażami, praktykami,								
		• liczba osób skierowanych do Centrum Integracji Społecznej,								
		• liczba osób skierowanych do Klubu Integracji Społecznej.								
1.2	Zwiększenie efektywności wsparcia dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	• liczba zleconych zadań na rzecz udzielania pomocy rodzinie i dziecku organizacjom pozarządowym,								
		• liczba zawartych kontraktów socjalnych z rodzinami mającymi problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego i wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczych,								
		• liczba podjętych działań wspierających rodzinę,								

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba realizowanych programów profilaktycznych. 										
1.3	Upowszechnianie Gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych kampanii społecznych, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba inicjatyw podjętych przez Zespół Interdyscyplinarny w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba badań i analiz przeprowadzonych w obszarze przemocy, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych dla dzieci uwikłanych w zjawisko przemocy, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających ze świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób dorosłych objętych poradnictwem (liczba porad), 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba sprawców przemocy objętych działaniami korekcyjno-edukacyjnymi. 										
1.4	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych uczestniczących w programie wychodzenia z bezdomności, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek oferujących schronienie i pomoc w reintegracji społecznej osób bezdomnych, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń skierowanych do kadr zajmujących się problematyką bezdomności. 										
1.5	Stworzenie systemu pomocy i wsparcia w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dla osób zagrożonych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkań pozyskanych w danym roku dla zasiedlenia osób najuboższych, 										
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkań przekwalifikowanych na socjalne ze względu na niski dochód najemcy oraz zły stan techniczny, 										

	wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • liczba złożonych wniosków o przydział mieszkania dla osób bezdomnych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba złożonych wniosków przez osoby zamieszkujące w lokalach o nadmiernym zagęszczeniu, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • ilość mieszkań zapewnionych celem wykonania eksmisji. 								

Cel szczegółowy 2. Integracja społeczna i aktywizacja osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych										
Lp.	Cele szczegółowe	Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2.1	Kształtowanie wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wdrożonych programów, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeszkolonych osób niepełnosprawnych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych umów partnerskich pomiędzy różnymi podmiotami, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba kampanii edukacyjnych dotyczących kształcenia świadomości społecznej na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 								
2.2	Usługi socjalne dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych inicjatyw w partnerstwie między instytucjami na rzecz rozwoju usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych. 								

2.3	Tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych	• liczba rozbudowanych i zmodernizowanych placówek służących osobom niepełnosprawnym,								
		• liczba przeprowadzonych kampanii dotyczących osób niepełnosprawnych,								
		• liczba budynków użyteczności publicznej i przystanków komunikacji miejskiej przystosowanych dla osób niepełnosprawnych,								
		• liczba osób niepełnosprawnych objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym, pracami społecznie-użytecznymi, pracami interwencyjnymi, stażami, praktykami.								
2.4	Zwiększanie systemu wsparcia społecznego dla osób po kryzysie zdrowia psychicznego	• liczba osób zarejestrowanych w ośrodkach leczenia zaburzeń psychicznych,								
		• liczba osób korzystających ze wsparcia psychoedukacyjnego i poradnictwa specjalistycznego,								
		• liczba osób korzystająca ze specjalistycznego wsparcia dla członków rodzin osób chorujących psychicznie.								

Cel szczegółowy 3. Efektywny system polityki społecznej

Lp.	Cele szczegółowe	Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
3.1	Systematyczne diagnozowanie problemów społecznych oraz planowanie strategiczne i operacyjne w obszarze polityki społecznej	• liczba przeprowadzonych badań,								
		• liczba opracowanych i realizowanych programów w obszarze polityki społecznej,								
		• coroczna analiza danych społeczno-demograficznych,								
		• coroczny raport z oceny zasobów pomocy społecznej.								

3.2	Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, seminariów i wyjazdów studyjnych promujących innowacyjność w obszarze polityki społecznej, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba wdrożonych nowatorskich oraz innowacyjnych rozwiązań w obszarze pomocy i integracji społecznej, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba partnerstw międzysektorowych. 								
3.3	Zmniejszanie negatywnych zjawisk w sferze rodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci objętych opieką pozaszkolną, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach kół zainteresowań, ilość świetlic z programem opiekuńczo-wychowawczym, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba utworzonych kół zainteresowań i zajęć pozaszkolnych, świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci otrzymujących wsparcie z pomocy społecznej, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych programów socjoterapeutycznych. 								
3.4	Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych i aktywizowania osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań w zakresie rozwoju zróżnicowanych form opieki nad osobami starszymi, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba słuchaczy Uniwersytetu III Wieku, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba klubów seniora na terenie miasta, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba seniorów uczestniczących w klubach seniora i placówkach dziennego wsparcia. 								
3.5	Kształtowanie szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, konferencji i seminariów oraz liczba osób biorących w nich udział. 								

3.6	Aktywizacja lokalnego rynku pracy i reorientacji społeczno-zawodowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wspólnie podjętych inicjatyw służących przeszkoleniu bezrobotnych klientów pomocy społecznej, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba wspólnych szkoleń pracowników urzędów pracy i pracowników socjalnych MOPS, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba klientów pomocy społecznej podejmujących zatrudnienie w wyniku odbytych szkoleń, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych różnymi formami wsparcia, prowadzącymi do ekonomicznego usamodzielnienia i powrotu na rynek pracy, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych zatrudnieniem socjalnym w CIS, 								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych zatrudnieniem wspieranym, pracami społecznie użytecznymi, interwencyjnymi, stażami i praktykami. 								

Cel szczegółowy 4. Profilaktyka i zmniejszanie problemów wynikających z uzależnień i nadużywania środków psychoaktywnych

Lp.	Cele szczegółowe	Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
4.1	Profilaktyka i ograniczanie skutków uzależnień	• liczba zorganizowanych kampanii dotyczących profilaktyki uzależnień,								
		• liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, adresowanych do młodzieży szkolnej oraz osób z grupy podwyższonego ryzyka,								
		• liczba realizowanych programów profilaktycznych w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.								
4.2	Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i wspierania osób wychodzących z uzależnień	• liczba grup samopomocowych i osób uczestniczących w terapii,								
		• liczba materiałów informacyjnych o dostępnych formach pomocy,								
		• liczba udzielonych porad z zakresu uzależnień,								
		• liczba osób skierowanych na przymusowe, zamknięte leczenie odwykowe,								
		• liczba osób uczestniczących w leczeniu odwykowym w Dziennym Ośrodku Terapii Uzależnień od Alkoholu,								
		• liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.								

Cel szczegółowy 5. Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Lp.	Cele szczegółowe	Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
5.1	Promowanie udziału organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie	• liczba zawiązanych partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,								
		• liczba wolontariuszy zaangażowanych w prace organizacji pozarządowych,								
		• liczba przeprowadzonych konsultacji z partnerami sektora niepublicznego i mieszkańcami gminy,								
		• liczba podjętych wspólnie inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,								
		• liczba organizacji korzystających z CWISE,								
		• liczba organizacji należących do skoordynowanej platformy współpracy na rzecz osób starszych.								
5.2	Angażowanie sektora niepublicznego w proces niwelowania problemów społecznych	• liczba organizacji pozarządowych, którym przyznano pomoc finansową,								
		• liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania,								
		• liczba zawiązanych partnerstw.								
5.3	Rozwój sektora ekonomii społecznej	• liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej,								
		• liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej,								
		• liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną,								
		• liczba kampanii społecznych promujących podmioty ekonomii społecznej.								

20. Spis tabel i wykresów

- Tabela 1. Liczba ludności w Ostrowcu Św. na przestrzeni lat 2010 – 2012.
- Tabela 2. Struktura ludności miasta Ostrowca Św. - stan na dzień 31.12.2012 r.
- Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 4. Saldo migracji ludności na pobyt stały mieszkańców Ostrowca Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej funkcjonujących w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010-2012.
- Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP wg kategorii wykształcenie z Gminy Ostrowiec Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 8. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. wg kategorii: płeć i wiek w latach 2010 - 2012.
- Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. wg czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach) w latach 2010 - 2012.
- Tabela 10. Podstawowa opieka zdrowotna w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 11. Stan zatrudnienia personelu medycznego w ZOZ w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 12. Najczęstsze przyczyny hospitalizacji pacjentów w ZOZ Ostrowiec Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 13. Liczba osób zaburzonych psychicznie i chorych psychicznie z Gminy Ostrowiec Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 14. Liczba osób podejmujących leczenie odwykowe w specjalistycznych ośrodkach na terenie Ostrowca Św. w 2012 r.
- Tabela 15. Stan zasobów mieszkaniowych w spółdzielniach mieszkaniowych w Gminie Ostrowiec Św. stan na dzień 31.12.2012 r.
- Tabela 16. Stan zasobów mieszkaniowych w ZUM w Gminie Ostrowiec Św. za okres 2010-2012.
- Tabela 17. Działania podejmowane przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowcu Św. w latach 2010 - 2012.
- Tabela 18. Działania podejmowane przez Straż Miejską w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 19. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w latach 2009/2010 - 2012/2013 na terenie Gminy Ostrowiec Św.
- Tabela 20. Liczba młodzieży uczęszczającej do szkół ponadgimnazjalnych w okresie 2010/2011 - 2012/2013 na terenie Ostrowca Św.
- Tabela 21. WSBiP – wykaz kierunków i liczba studentów w latach 2011/2012 - 2012/2013.
- Tabela 22. Liczba studentów w WSH w latach 2011/2012 - 2012/2013.
- Tabela 23. Zadania realizowane przez pracowników socjalnych w MOPS Ostrowiec Św. w latach 2010 - 2012.

- Tabela 24. Wydatki MOPS na pomoc społeczną w okresie 01.01.2010 – 31.12.2012.
- Tabela 25. Formy udzielonej pomocy klientom MOPS w 2012 r.
- Tabela 26. Wskaźnik pauperyzacji osób korzystających z pomocy MOPS w stosunku do liczby mieszkańców Ostrowca Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 27. Liczba osób korzystających z pomocy MOPS wg kategorii wiek w latach 2010 – 2012.
- Tabela 28. Typy rodzin korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej MOPS w Gminie Ostrowiec Św. z powodu ubóstwa w latach 2010 – 2012.
- Tabela 30. Liczba dożywianych dzieci z rodzin ubogich w przedszkolach i szkołach w ramach udziału MOPS – u w programie osłonowym w latach 2010 – 2012.
- Tabela 31. Osoby bezrobotne korzystające z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 32. Formy pomocy dla osób bezrobotnych korzystających z pomocy MOPS w latach 2010 – 2012.
- Tabela 33. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 34. Liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 35. Liczba osób korzystających z różnych usług opiekuńczych świadczonych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 36. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych świadczonych przez MOPS w Ostrowcu Św. wg kategorii: płeć i stopień niepełnosprawności w latach 2010 – 2012.
- Tabela 37. Liczba osób starszych i przewlekle chorych wg kategorii wiek korzystających ze świadczeń MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 38. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystająca z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 39. Liczba osób doznających przemocy domowej w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 40. Liczba postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w Ostrowcu Św. o czyn z art. 207 § 1 kk w latach 2010 - 2012.
- Tabela 41. Liczba sprawców przemocy skazanych przez Sąd Rejonowy w Ostrowcu Św. w latach 2010 – 2012.
- Tabela 42. Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 – 2012.
- Tabela 43. Liczba rodzin, w których zostały przeprowadzone interwencje przez pracowników socjalnych MOPS w okresie 2010 – 2012.
- Tabela 44. Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 – 2012.

Spis wykresów:

- Wykres 1. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Ostrowiec Św. na przestrzeni lat 2008/2009 – 2012/2013.
- Wykres 2. Powody udzielania pomocy klientom MOPS w 2012 r.
- Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy MOPS na przestrzeni lat 2010 – 2012.
- Wykres 4. Osoby bezrobotne korzystające z pomocy MOPS w Ostrowcu Św. w okresie 2010 – 2012.

21. Aneks

Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021 z innymi dokumentami strategicznymi.

1. Unijne dokumenty strategiczne

1.1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Strategia Europa 2020 stanowi strategię wzrostu Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada ona potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. W perspektywie 2020 wyznaczonych zostało 5 celów obejmujących:

- 1) zatrudnienie (75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę);
- 2) badania i rozwój oraz innowacje (na inwestycje w badania i rozwój oraz w innowacje powinniśmy przeznaczać 3 % PKB Unii – łącznie ze środków publicznych i prywatnych);
- 3) zmiany klimatu i energię (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20 % w stosunku do poziomu z 1990 r., 20 % energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, a efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 %);
- 4) edukację (odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10 %, a co najmniej 40 % osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe);
- 5) ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

1.2. Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”.

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii Europa 2020 w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia.

Przedsiębiorstwa społeczne posiadają silne zakorzenienie lokalne, realizują cele społeczne i środowiskowe, wzmacniają spójność społeczną oraz zwiększają konkurencyjność gospodarki poprzez swoją innowacyjność. W związku z tym Komisja Europejska w Komunikacie zaproponowała szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej.

Działaniami tymi są:

1) poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:

- uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej EFS),
- utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
- łatwiejszy dostęp do mikrokredytów;

2) poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:

- zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
- do gospodarki społecznej zalicza się podmioty o szczególnym statusie prawnym (spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych), a wiele z nich jest przedsiębiorstwami społecznymi,
- utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
- zestawienia dobrych praktyk;

3) poprawa otoczenia prawnego zakładająca:

- wydanie rozporządzenia ustanawiającego statut fundacji europejskiej,
- uproszczenie rozporządzenia w sprawie statutu spółdzielni europejskiej,
- silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych,
- uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych lokalnych,
- zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

1. 3. Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE.

Komunikat został wydany w dniu 20 września 2011 r. Komisja podkreśla znaczenie wolontariatu dla tworzenia i rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Zaznacza, że wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a część z nich aktywnie współtworzy Europę obywatelską.

Ponadto wolontariat przyczynia się do realizacji Strategii Europa 2020 (w szczególności do osiągnięcia do 2020 r. docelowej stopy zatrudnienia w UE wynoszącej 75%). Dzieje się tak, gdyż wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy. Oczywiście wolontariat nie może być traktowany jako substytut pracy odpłatnej. Komisja Europejska proponuje następujące działania zmierzające do propagowania wolontariatu:

- 1) promowanie wolontariatu transgranicznego we współpracy z państwami członkowskimi oraz poprzez unijne programy finansowania przyczyniające się do mobilności i międzykulturowego nabywania wiedzy przez swoich obywateli oraz do wzmacniania ich europejskiej tożsamości,
- 2) tworzenie zachęt do wspierania i rozwoju wolontariatu,
- 3) uznawanie kompetencji i umiejętności uzyskanych w ramach wolontariatu jako doświadczeń z uczenia się pozaformalnego,
- 4) wzmacnianie powiązań pomiędzy wolontariatem a ochroną zdrowia i pomocą społeczną, szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństw,
- 5) dalsze zorientowanie programów finansowania UE na kwestie wolontariatu oraz wprowadzenie ułatwień w kwestii orientacji w poszczególnych programach finansowych dedykowanych wolontariatowi.

2. Krajowe dokumenty strategiczne

2.1. Raport Polska 2030

Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” stanowi podstawę diagnostyczną dla przygotowywanych strategii rozwoju. Wskazuje następujące wyzwania w perspektywie 2030 r.:

- 1) wzrost i konkurencyjność,
- 2) sytuacja demograficzna,
- 3) wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- 4) odpowiedni potencjał infrastruktury,
- 5) bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- 6) gospodarka oparta na wiedzy i rozwoju kapitału intelektualnego,
- 7) solidarność i spójność regionalna,
- 8) poprawa spójności społecznej,
- 9) sprawne państwo,
- 10) wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się także na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie 2030 r.:

- 1) warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji,
- 2) wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków,
- 3) rozwój produktywności i innowacyjności,
- 4) efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym,
- 5) wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.

W aspekcie rozwoju kapitału społecznego, podkreśla się rosnące znaczenie usieciowienia społeczeństwa, niosące za sobą zmianę dotychczasowych więzi społecznych. Podkreślona jest rola nowoczesnych form komunikacji masowej rewolucjonizujących komunikację publiczną. Wzrost kapitału społecznego wymaga stymulowania wzrostu wzajemnego zaufania, naprawy infrastruktury instytucjonalnej państwa, zwiększenia troski o dobro wspólne, poprawy jakości przestrzeni i debaty publicznej, wspierania aktywności obywatelskiej – indywidualnej oraz zinstytucjonalizowanej – oraz zwiększenia roli potencjału kreatywnego i intelektualnego.

2.2. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Celem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej DSRK) jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle UE oraz procesów gospodarczych zachodzących w świecie. Na tej podstawie sformułowane są wnioski oraz ich przełożenie na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów. W DSRK przedstawiono wizję rozwojową w perspektywie do 2030 r., identyfikuje się wyzwania stojące przed gospodarką i społeczeństwem oraz trzy obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Celem jest rozwój mierzony poprawą jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju.

W DSRK wskazano 11 celów strategicznych, od których zależy skok cywilizacyjny Polski oraz powiązane z nimi projekty do realizacji. W części dotyczącej kapitału społecznego znajdują się m.in.:

- 1) stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
- 2) wzrost społecznego kapitału rozwoju.

2.3. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (dalej ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. w wieloletnim programie „Wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w działaniach stabilizujących system ochrony zdrowia”. W ŚSRK, odnosząc się do kluczowych decyzji zawartych w DSRK, wskazuje się strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest konieczne w perspektywie najbliższych 10 lat, w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Dodatkowo zawiera ona szacunkowe wielkości potrzebnych środków finansowych i stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych. W ŚSRK wytyczono obszary strategiczne, w których koncentrować się będą

główne działania oraz określono, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W perspektywie niniejszego dokumentu strategicznego szczególnie istotne są:

- 1) wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- 2) rozwój kapitału ludzkiego,
- 3) integracja społeczna,
- 4) zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.

2.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011 - 2020

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. W SRKS wskazano, że dla całości przedsięwzięć w w/w obszarze wykorzystane zostaną doświadczenia we wspieraniu działań. W kolejnej perspektywie finansowej ma nastąpić kontynuacja funkcjonowania m.in. takich działań jak:

- 1) projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej,
- 2) upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli,
- 3) stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami,
- 4) różne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym,
- 5) rozwijaniu i promocji indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu,
- 6) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy,
- 7) stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
- 8) ułatwienie działalności organizacji obywatelskich,
- 9) wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

2.5. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego

na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- 1) dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- 2) rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- 3) modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- 4) wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- 1) wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- 2) poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- 3) upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- 4) rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- 5) radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- 6) ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- 7) ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- 8) zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- 9) zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- 10) zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy,
- 11) upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- 12) wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- 13) powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- 14) kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- 15) wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- 16) dostęp do pracowników socjalnych,
- 17) rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- 18) zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- 19) realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- 20) dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.